National Library 55 253
Gcn. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4

National Library / Bibliothèque Nationale
MAY 6 1981
NEWSPAPER SECTION / SECTION DES JOURNAUX

B103/c/4/5

Second class mail registration number 1089.

VABA EESTLANE

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

Nr. 36 (2768) XXX aastakäik | Teisipäeval, 12. mail 1981 — Tuesday, May 12, 1981 | Üksiknumbri hind 50 centi

Lilled, kõned ja ettekanded emadele

Toronto Eesti Täienduskool austas emasid

T.E.S. Täienduskooli emadepäev möödunud pühapäeval oli rahvarohke ja noortele elevusega kaasaelatav, kuna emadele kinnitati juba Eesti Majja sisenemisel rinnale lilleõis.

Aktuse avas koolijuhataja H. Ründva, öeldes et eesti kool ütleb kõigile tere tulemast ja soovib head emadepäeva. Õpilased tahavad tänu ütelda selle hoole ja armastuse eest, mida nad oma emadelt on vastu võtnud.

Lilled, mis rinnale kinnitatud, avaldavad tänu ja armastust.

Kooli õpilaskoor laulis Lydia Aruvald'i juhatusel M. Härma „Kallis emakene", W. Mozarti „Kevade igatsus" ja E. Rajalo „Lõoke". Sellele järgnes Ib klassi õpilaste Ingrid Laari ja Kalju Kurmi ühise deklamatsioonina Leida Pildi luuletus „Emadepäevaks". Eriklassi õpilased laulsid „Kevade ootel". IIa klassi õpilased deklameerisid „Emme ja memme heaks", kes asetati pehmedele patjadele istuma, kuna hoolitsevad lapsed olid ümberringi. VI klassi õpilane Lisa Abe mängis klaveril kaks klaveripala.

Siis järgnes endise täienduskooli õpilase Linda Kuke aktusekõne.

Noor kõneleja vaatles emadepäeva mõtteid heas eesti keeles humoorikas stiilis.

Kevad on saabunud emadepäevaga. Torontos hakkasid ärid juba ammu oma kaupadele reklaami tegema, juhtides tähelepanu emadele sobivaile kinkidele, tundes kahju, et selliseid äritsemise päevi pole rohkem.

Ta küsis: miks pühitseme emadepäeva? Ja hakkas siis asja algusest peale, leides, et kõigepealt on ema lapse sünnitaja, kes kandis üheksa kuud kuni 10-naelast loodet. Nende raskete kuude lõppemisel algasid imikuaastad, kus laps karjumisega nõudis tähelepanu, mida ema rääkimatagi mõistis. Vananemisega hakkas olukord emale muutuma. Ta aitas last püsti käima, õpetas talle eestikeelseid sõnu ja palju muud. Siis algas koolis käimine, kus esimestel päevadel ema oli nutvale ja kartlikule lapsele kaaslaseks. Kuid juba lõunaks ootas ema valmis toiduga last koju. Vanemaks saades pidi ema kasvatamisel kasutama kurjematki tooni ja ähvardama, oota, kui isa koju tuleb! Teinekord oli ema nii hea, et lasi last ise aias vitsa valida, kui kasvatamisel oli selle abi tarvis, sest ema sai alati aru kui laps juhtus paha tegema.

Kuid ema hoolitsus ilmnes eriti siis, kui laps alustas tegevust eesti asjadega.

Ikka aitas ema last kooli, gaidiskaudi koondisele või aitas kaasa eestikeelse kodutöö tegemisele. Kõneleja arvas, et unustatakse liiga kergesti, mis ema on teinud. Emad on vajalikud inimestele, aga ka loomadel on emad, kes oma noori toidavad ja kaitsevad. Ema nimi on seotud rohkete mõistetega, meile tähendab emakeel keelt, mida õpiti täienduskoolis ja eesti seltskonnas.

Ta rõhutas noortele, et „teie emad on teid kasvatanud, näinud teie pisaraid ja rõõmu, ema on alati teie sõber, ärge unustage tema väärtust ja armastust". Ta soovitas, et ei tohi unustada ka vanaemasid. Üks päev aastas pühendatud emadele pole palju, neid peaks olema rohkem näitamaks kuivõrd teda armastame. Seda tunnet ja hinnangut kinnitati ühislauluga „Ema süda".

Jälle järgnes kava õpilastelt: IIIa klassi õpilased Marja-Leena Roos, Erik Silmberg, Tarvo Puust ja Katrin Verret deklameerisid luuletuse, IVa klassi õpilane Andres Küng esitas akordionil Fr. Fedesco „Suur varvas", Liisa Pilvet ja Russell Illingworth deklameerisid Anna Haava luuletuse „Kas on veel rohtu, mis avitab?" ja T.E.S. Täienduskeskkooli õpilased tantsisid rea rahvatantse.

Kava viimaseks osaks oli Endla Komi lastenäidend „Lilli sulle, emakene", mille lavastajaks oli autor ise, muusikaline saatja Lydia Aruvald.

Värviküllases ja kaunite kostüümidega näidendis mängisid peategelaste osades Margus Kask Kallet, Peter Rose Antsu ja Pia Metsala Marjut. Murueide osas oli Juuli Lindau, Tuuleeit Anne Vahi, päikesekiired olid Rita Lees, Taimi Petersoo ja Merike Purje; metsapoisid Marcus Silmberg, Erik Naar ja Andres Nurm, lumikellukesed Anne Pedel ja Kia Puhm, sinililled Tiina Pedel ja Kristina Nõu, pääsusilmad Karina Tamm ja Lembi Veskimets, kullerkupud Tamara Tambre ja Liisa Novek.

Näidendi intriigiks oli ajatu hea ja kurja motiiv nii looduses külma tuule ja tärkavate lillede vahel, aga ka heade ja halbade laste osas.

Lavastuses oli lillede tantsu ja Murueide lauluesinemine.

Pärast kava tänas koolikomitee esimees H. Lupp autorit ja lavastajat Endla Komi, muusikalist juhti Lydia Aruvaldi ja aktusekõne pidajat Linda Kukke, kellele õpilased andsid tänutäheks roose.

Eesti skautlike noorte jüripäeva paraadilt: gaidlipkond „Põhjala Tütred" oma lippudega paraadmarsil. Foto: Ervin Aleve

Aupaugud Bobby Sands'ile

Näljastreigi tagajärjel Põhja-Iirimaa vanglas surnud võitleja maeti IRA auavaldustega

BELFAST — Belfastis maeti suurte rahvamasside osavõtul vangla haiglas näljastreigiga oma elu lõpetanud Iiri Vabariikliku Armee (IRA) liige Bobby Sands. Bobby Sands maeti IRA auavalduste saatel. Tema puusärgi kandjateks olid mustades maskides ja barettides IRA liikmed, kes tulistasid puusärgi mulda sängitamisel ka lahkunud kaaslasele jumalagajätuks aupauke.

Ajalehtede hinnangul võtsid matusetseremooniast osa paarkümmend tuhat inimest. Vastukaaluks sellele poliitilise ilmega matusetalitusele korraldasid Belfasti protestandid südalinnas mälestustalituse nende isikute mälestamiseks, kes on langenud IRA kallaletungide ohvriteks.

Bobby Sandsi matusetalitus möödunud ilma vahejuhtumisteta, mis oli ühest küljest tingitud kadunu ema ja matusetalitust toimetanud kirikuõpetaja apellatsioonist rahu säilitamiseks, kuid teisest küljest ka halvast ilmast, kuna matusetalituse ajal sadas pidevalt vihma. Kokkupõrkeid ühelt poolt iiri rahvuslaste ja teiselt poolt politsei ja sõdurite vahel oli siiski teistes linnades.

Bobby Sands oli mõistetud 14-ks aastaks vangi loata relvakandmise pärast.

Ta nõudis vanglas kõikidele vangistatud IRA liikmetele poliitiliste vangide õiguse, millise nõudmise aga Briti peaminister Margaret Thatcher kategooriliselt tagasi lükkas.

Väga rohke on olnud õnnitluste ja lillede hulk Ellen Marja Valterile, keda näeme tohutusuure lillesülemiga. Foto: Vaba Eestlane

Sotsialist valiti Prantsusmaa presidendiks

Francois Mitterand lõi ligemale 1 miljoni häälega senist presidenti Giscardi

PARIIS — Möödunud pühapäeval Prantsusmaal toimunud presidendivalimistel valiti Prantsusmaa uueks presidendiks sotsialist Francois Mitterand, kes saavutas valimistel ligemale 1 miljon häält rohkem kui tema vastaskandidaat senine parempoolne president Valery Giscard d'Estaing. Äraantud häältest said 64-aastane Mitterand 52 protsenti kuna Giscard oli sunnitud leppima 48 protsendiga.

Poliitilised vaatlejad mainivad, et senine president Giscard ei oskanud sidemeid luua laiade rahvamassidega ja see sai talle saatuslikuks. Ehkki ta valimiskampaania ajal kuulutas, et sotsialist Mitterand viib Prantsusmaa vastu majanduslikule kaosele,

otsustas valijaskond proovida siiski üle 23 aastase ajavahemiku pahempoolsete vaadetega presidenti.

Uus president Mitterand tõotas valimiskampaania ajal, et ta kavatseb natsionaliseerida terve rea erapankasid, suurendada sotsiaaltoetusele minevaid summasid ning viljelda rahupoliitikat. Ta kavatseb laiali saata ka Prantsusmaa parlamendi ja kuulutada juunis välja uued valimised, üritades sellega ka parlamendis parempoolsete võimu murdmist ja seadusandliku asutuse oma kontrolli alla saamist.

Poliitilistes ringkondades oodatakse suure huviga, milliseks kujunevad Mitterandi ja kommunistliku partei vahekorrad.

Kommunistide juht Marchais tuletas kohe pärast valimisi Mitterandile meelde, et Mitterand poleks kunagi võimule tulnud ilma kommunistide toetuseta ja kommunistid ootavad nüüd vastutasuks ministri kohti ja võimu jagamist sotsialistidega.

Uus president võtab võimu üle tõenäoliselt 25. mail. Presidendi ametiaeg on Prantsusmaa põhiseaduse kohaselt ette nähtud seitse aastat.

Poolas põletati maha politseihoone

VARSSAVI — Varssavi lähedal Otwocki raudteejaamas põletas grupp noori maha kohaliku politseijaoskonna hoone. Hoone süüdati põlema pärast seda kui kohalike elanike hulgas levis teade, et politseivõimud olid kahte arreteeritud meest toorelt peksnud. Mõlemad mehed vabastati rahvamassi nõudel ja politseijaoskonna hoone pisteti pärast seda põlema. Lääneriikide vaatlejad mainivad, et meeleolud Poola tööliskonnas on endiselt ärevad ja mitmes linnas on ähvardatud uute streikidega. Partei ajaleht Trybuna Ludu avaldas kahe leheküljelise artikli, milles olid kinni naelutatud kõik need reformid, mida partei konverentsil 14.—18. juulini kavatsetakse arutada. Partei kavatseb muu hulgas luua tihedamaid sidemeid katoliku kirikuga ja tööliste iseseisva Solidaarsuse ametiühinguga. Kavas on üksikasjalise analüüsi alla võtta ka Poola majanduslikud ja poliitilised probleemid.

Julgeolekusõdureid kahtlustatakse nunnade mõrvamises

SAN SALVADOR — Salvadoris arreteeriti kuus julgeolekuüksuse sõdurit, keda süüdistatakse nelja ameerika misjonäri mõrvamises möödunud aastal. Arreteerimine toimus kuus kuud pärast seda kui Salvadoris ühel külavaheteel mõrvati kolm Ühendriikide katoliku nunna ja üks katoliku sotsiaalametnik. Salvadori valitsuse ringkondadest mainitakse, et tõendmaterjali kogumine kuue arreteeritud isiku kohtu alla andmiseks jatkub.

Jaapani peaminister Kanadas

OTTWA — Jaapani peaminister Zenko Suzuki viibis nädalavahetusel külaskäigul Ottawas, kus tal oli kohtumine peaminister Pierre Trudeauga. Mõlema riigijuhi vahel oli eriti tähtsaks arutlusaineks jaapani autode ekspordi pidurdamine Kanadasse, seega sama küsimus, mida väga tõsiselt omavahel diskuteerisid Suzuki ja Ühendriikide president Reagan. Jaapani ja Kanada kaubanduslikud suhted on siiski tunduvalt erinevad kui Jaapani-Ühendriikide kaubavahetuse tulemusena tekkinud vahekorrad. Kaubavahetusel Kanadaga on Jaapan 2 miljardi dollari ulatuses defitsiidis kuna kauplemisel Ühendriikidega on Jaapan saavutanud aastas 10 miljardi dollari suuruse ülejäägi.

Poola Talupoegade Partei juht loobus

VARSSAVI — Poolas loobus oma ametist kommunistliku partei filiaalina tegutseva Talupoegade Partei juht Stanislaw Gucwa. Talupoegade Partei liikmed on viimasel ajal pidevalt kritiseerinud Gucwa't, kes oli kategooriliselt vastu talumeeste oma ametiühingu moodustamisele, kartes sellelt ilmselt konkurentsi partei näpunäidetel tegutsevale Talupoegade Parteile. 62-aastane Gucwa nimetati Talupoegade Partei juhiks Edward Giereki rezhiimi ajal ning ta oli ka Poola parlamendi esimees. Gucwa juhatas möödunud kolmapäeval ka seda parlamendi koosolekut, kus parlament andis oma kinnituse farmerite iseseisva ametiühingu rajamisele.

Pommimehed Madriidi tänaval

Kallaletung kuningas Juan Carlose sõjalisele nõuandjale

MADRIID — Hispaanias on pahempoolsed terroristid muutunud viimasel ajal väga aktiivseiks ning nende aktsioonid on tõstnud isegi üles sõjaväelise diktatuuri kehtestamise võimaluse. Madriidis haavasid vasakpoolsed löögimehed pommiatentaadiga kuningas Juan Carlose nõuandjat sõjalistes küsimustes ning surmasid kolm sõdurit, kutsudes sellega esile terve rea demonstratsioone, milledest osavõtjad nõudsid võimu üleandmist sõjaväele.

Atakk kuningas Juan Carlose nõuandja kindral Valenzuela ja tema saatjaskonna autole toimus Madriidi südalinna tänaval, mitte kaugel kohast,

kus terroristid möödunud esmaspäeval mõrvasid ühe kindrali ja politseiniku.

Politseivõimud piirasid kiiresti ümber lähedal asuva Retiro pargi ja arreteerisid kahtlusalustena 12 inimest, kuid need vabastati peatselt.

Terroristid sõitsid mootorrattal liiklustulede taga kiirust aeglustanud kindrali auto kõrvale ja paigutasid selle katusele pommi. Nad kihutasid kiiresti sündmusekohaselt minema ning pomm plahvatas mõne sekundi jooksul enne kui keegi ohtu suutis taibata.

Esialgu ei ole selgunud, kes on atentaadikatse taga, kuid tõenäoliselt on siin tegemist baski separatistidega või fashismivastase 1. oktoobri nimelise pahempoolsete vastupanugrupiga.

Begin ähvardab õhurünnakutega

JERUUSALEMM — Juba mitu nädalat erakorralist sõjakast meeleolust vallutatud Iisraeli peaminister Begin ähvardab, et Iisraeli lennukid hakkavad ründama Liibanoni rajatud süüria raketibaase kui Ühendriikide diplomaatide katsed Liibanonis rahu saavutamiseks ei õnnestu. President Reagan saatis Liibanoni probleemidele lahendust otsima Ühendriikide ühe parima diplomaadi Philip Habibi, kelle eesmärgiks on mõjutada Süüriat rakettide väljaviimisele Liibanonist.

Vietnami sõdurid röövivad Hiina külades

PEKING — Hiina võimud teatavad, et Hiina-Vietnami piiril on olnud viimastel nädalatel mitu relvastatud kokkupõrget. Pekingist mainitakse, et vietnamlased on tunginud röövimise ja põletamise otstarbel piiri läheduses olevatesse Hiina küladesse, kust nad suurte kaotustega on välja löödud. Suurem kokkupõrge toimus möödunud neljapäeval, mil tekkinud võitlustes hiina võimude andmetel surma sai sadakond vietnami sõdurit.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 135 Tecumseth St. Toronto
PEATOIMETAJA: Karl Arro
TOIMETAJA: Hannes Oja
POSTIAADRESS: P.O. Box 70, Stn. C, Toronto Ont. M6J 3M7
TELEFONID: toimetus 364-7521, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 364-7675

TELLIMISHINNAD Kanadas: aastas $38.—, poolaastas $21.— ja veerandaastas $11.—, kiripostiga aastas $61.—, poolaastas $33.— ja veerandaastas $17.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $42.—, poolaastas $23.— ja veerandaastas $12.—. Kiripostiga USA-s: aastas $67.—, poolaastas $35.50 ja veerandaastas $18.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse: aastas $76.—, poolaastas $38.— ja veerandaastas $20.—

Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 50 c.

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd., 135 Tecumseth St., Toronto Ont. M6J 2H2

Põhja-Iirimaa teelahkmel

Iiri Vabariiliku Armee liikme Bobby Sandsi vabasurm Belfasti vangla haiglas näljastreigi tagajärjel on nihutanud Põhja-Iirimaa küsimuse maailmasündmuste teravasse tulipunkti. Praegu on veel varajane ennustada, millised tagajärjed on sellel vabatahtlikul elust lahkumisel Põhja-Iirimaal toimuvale katoliiklaste vabadusvõitlusele, kuid kahtlemata on Bobby Sandist kujunenud iirlaste rahvuslike ambitsioonide tiivustamisel sümboolne kuju ning katoliiklaste vaatekohast lähtudes on ta surnud märtrisurma.

Iirimaa sündmuste ja verevalamiste kohal kummitavad sajandite pikkused tumedad varjud, mis on tihedalt seotud inglaste pikaajalise vallutuspoliitikaga möödunud sajanditel. Inglased alustasid oma kanna kinnitamist Iirimaale 300 aastat tagasi kuningas Henry II ajal kuid nende invasioon võttis suuremad mõõtmed 17. sajandil kuninganna Elizabeth I ajal, mil eriti Ulsteri nime kandvasse Põhja-Iirimaale hakkas asuma suuremal hulgal inglise ja shoti koloniste, kes vallutasid suured maaalad kohalikelt iiri pealikutelt, ning tõrjusid välja suurema osa katolikuusulisi iirlasi. Iirimaa muudeti samm-sammult Inglismaa koloониaks ja 1801. aastal kuulutati välja Iirimaa ja Suurbritannia unioon.

Kuid iiri rahvuslased ei leppinud koloniaalriigi staatusega ja Briti ülemvalitsusega ning 1873. aastal asutati n.n. home rule liiga, mis taotles Iirimaa muutmist Briti impeeriumi autonoomseks osaks. Briti parlament lükkas home rule'i seaduse 1893. aastal tagasi ja pärast seda rajati Iirimaal Sinn Feini partei, mis alustas võitlust Iirimaa täieliku iseseisvuse eest. 1914. aastal võeti küll home rule'i seadus Briti parlamendis vastu, kuid Ulsteri inglased ja inglise orientatsiooniga protestandid moodustasid Ulsteri Vabatahtliku Politseiväe, kes andis tõotuse, et ta võitleb kuni surmani senise staatuse ja usuliste traditsioonide säilitamiseks.

Sinn Feini partei asus nüüd aktiivselt tegutsema Iirimaa iseseisvuse saavutamiseks ja kuigi Briti väed surusid 1916. aastal toimunud Iiri ülestõusu maha, tulid nende iiri saadikud Dublinis kokku ja kuulutasid 1919. aastal Iirimaa vabariigiks, mille presidendiks sai De Valera. Algas äge partisanisõda Briti vägede vastu, mis lõppes sellega, et 1921. aasta lõpul sõlmiti Briti võimudega kokkulepe, millega Iirimaa sai dominiooni staatuse. Kuid samal ajal eraldati administratiivselt Iirimaast kuus Kirde-Iiri krahvkonda (Ulsteri piirkond), Suur Britannia ülemvõimu alla. Kuhu need on jäänud seni ajani. Selles piirkonnas arvestatakse praegu protestante 1 miljoni ja katoliiklasi poole miljoni piirides. Võim, tööstus ja kaubandus ning paremad töökohad on suures enamuses inglastest protestantide kontrolli all ning katoliku usku iirlased tunnevad endid teise järgu kodanikena.

Oma õiguste eest võitlemiseks rajasid katoliiklased 1960-nendatel aastatel kodanikeõiguste liikumise, kuid selle liikumise võtsid peatselt üle iiri rahvuslased — vabariiklased. Kui varem Ulsteri elanikke lahutasid peamiselt usulised erinevused, siis tulid mängu juba rahvuslikud elemendid, mis ei taotlenud iirlastele-katoliiklastele mitte ainult paremaid elutingimusi ja võrdseid õigusi inglastega, vaid Inglismaa võimu murdmist ja Põhja-Iirimaa liitmist Lõuna-Iirimaaga.

Peagi hakkas selles võitluses mõjuvõimsat osa mängima Iiri Vabariiklik Armee, kes oma õigusi ei hakanud taotlema mitte ainult nõudmistega vaid ka terroriaktsioonidega. Inglise valitsusel ei jäänud lõpuks enam muud nõu üle kui saatis korra ja status quo säilitamiseks kohale oma sõjaväeosad,, kes seni vahetpidamatult on võidelnud Iiri Vabariikliku Armeega, mille liikmeskonda kuulus ka näljasurma valinud Bobby Sands.

Briti valitsus on katsunud Põhja-Iirimaa kriisi lahendada poliitiliste kokkulepetega, kuid need pole andnud tulemusi — peamiselt põhjusel, et protestandid ei taha võimu katoliiklastega jagada, või õigemini kohalikud inglased ei taha peremeheõigusi osaliselt iirlastele üle anda. Iiri Vabariiklik Armee on hakanud suurema surve avaldamiseks korraldama sõjakaid demonstratsioone, meeleavaldusi ja terroriaktsioone, milledele kohale saadetud inglise sõdurid on reageerinud nende küüsi sattunud Iiri Vabariikliku Armee liikmete arreteerimisega, keda kohus on tembeldanud terroristideks ja karistanud neid pikaajalise vangistusega.

Põhja-Iirimaa küsimus jääb kahtlemata veel kauaks ajaks päevakorrale ja võib kaasa tuua isegi verise kodusõja inglise päritoluga protestantide ja iiri päritoluga katoliiklaste vahel. Iseseisva Lõuna-Iirimaa valitsus on katsunud selles konfliktis hoida näiliselt erapooletut hoiakut kuid see hoiak võib muutuda kui sündmused Põhja-Iirimaal liiguvad kriitilisesse faasi. Olukord on seda komplitseeritum, et Iiri Vabariiklik Armee saab tugeva toetuse välismaailmast, peamiselt Ameerika Ühendriikidest, kus sealsed iirlased muretsevad inglise ülemvõimu vastu võitlejatele relvi ja toetavad neid suurte rahasummadega. See näitab, et Iirimaa ühendamise idee ei ole ainult kohalike iirlaste algatus, vaid et seda ideed kannavad kõik iirlased üle kogu maailma ning aitavad selle realiseerimiseks jõudu mööda kaasa.

K. A.

Lugege kaks korda nädalas ilmuvat „VABA EESTLAST" — sisukam ja odavam eesti ajaleht vabas maailmas!

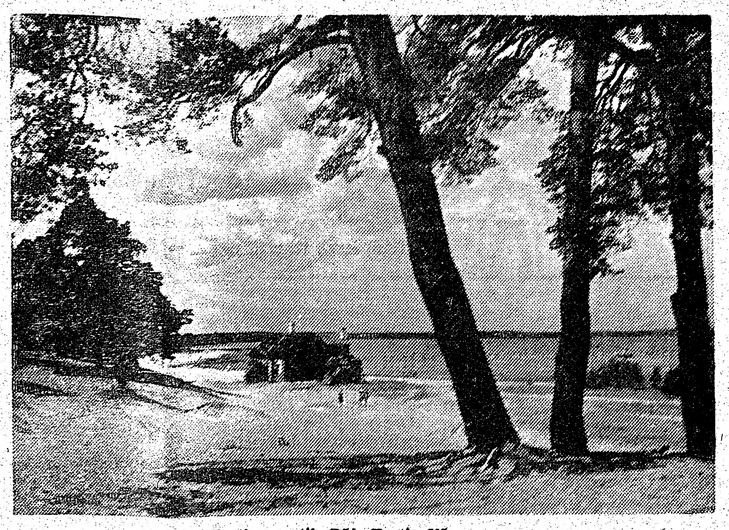

Eesti maastik Põja-Eestis Võsu rannas

Tervishoiu suur vähjakäik „sotsialismimaal"

N. Liidus kahaneb keskmine eluea pikkus ning suureneb väikelaste suremus

N. Liidu propagandaväljaannetes leidub pidevalt artikleid ja pilte, mis kirjeldavad nõukogude korra ajal rakendatud esmaklassilist arstiabi, mille osaliseks saavad kõik N. Liidu kodanikud. Vene propaganda ei väsi rõhutamast, kuidas „sotsialismimaal" on laste suremus vähenenud ja kuidas inimese keskmist eluiga on eeskujulike tervishoidliste tingimuste ja kõigile kättesaadava arstiabi ning moodsate haiglate abil pikendatud. Nõukogude inimest kirjeldatakse terve, tugeva ja elurõõmsa inimesena, kelle elavaks reklaamiks on nõukogude professionaalsed sportlased ja olümpiavõitjad.

Midagi pole aga kaugemal tõest kui need ilusad propagandakirjeldused. Läänemaailma uurijad on palju vaeva näinud andmete kogumisega N. Liidus valitsevate tervishoidliste tingimuste ja rahva üldise tervisliku olukorra kohta ning need materjalid kinnitavad, et rahva tervishoid teeb nõukogudemaal pidevalt väljakäike.

Ehkki venelased kiidavad, et nende elanikud saavad paremaid ja kaloriterikkamaid toitaineid ja et neil on rohkem haiglaid ja arste inimeste tervishoiu eest hoolitsemiseks kui Lääne-Euroopas, kinnitavad statistilised andmed, et inimeste keskmine eluiga on Venemaal kuus aastat lühem ning imikute suremine kolm korda suurem kui läänes.

Euroopas ei ole ühtegi riiki, kaasaarvatud tsivilisatsioonist mahajäänud kommunistlik Albaania, kus eluiga oleks nii lühike ja väikelaste surevus nii suur kui N. Liidus.

Ei ole kahtlust, et N. Liit on praegu jõudnud oma tervihoiu probleemidega suure kriisi keerisesse, mainivad Ühendriikide eksperdid ja uurijad Christopher Davis ja Murray Feshbach. Millest on see tingitud? Davis ja Feshbach ei oska sellele küsimusele otseselt vastata, kuna nõukogude võimud varjavad neid tagasilööke hoolega ja ei taha neist ega nende põhjustest rääkida.

On võimalik ainult teatud fakte ritta seada ja teha neist oma järeldusi ning Davis ja Feshbach on ilmselt selle töö teinud väga põhjalikult ning jõudnud ilmselt õigete tulemusteni.

Mis puutub väikelaste suremusesse, siis on siin üha suurenev surmajuhtumite arv tingitud väikelastele antavate toiduainete kvaliteedi halvenemisest väljaspool abielu sündinud laste arvu suurenemisest ja paljudest abortidest. Kogutud statistiliste andmete põhjal teeb iga vene naine oma lastesünnitamise aastate kestel läbi kuus kuni kaheksa aborti,

mis ei jäta jälgi jätmata naise ja temale sündivate laste tervislikule olukorrale.

Üldise tervisliku olukorra halvenemisel on üheks tähtsamaks teguriks alkoholism, mis on võtnud kogu N. Liidus tohutud mõõtmed ja millele valitsusvõimud ei katsugi piiri panna kuna viinamüük on riigile suureks tuluallikaks. Järgmise olulise faktorina tuleb vaatluse alla maa, õhu ja vete saastamine. N. Liidus ei hoolita keskkonna säilitamisest ja suitsuga õhku tõusvate mürgiste gaaside kontrollimisest,

mille tulemusena kõigis N. Liidu tööstuslinnades on õhk märgatavalt mürgitatud, mis omakorda põhjustab erakordselt palju hingamiselundite haigusi.

Kolmandaks suureks inimelude enneaegseks hävitajaks on mitmesugused õnnetused tööstustes ja liikluses. Julgeolekuvahendid vabrikutes on väga viletsad ja piiratud, mille tulemusena ohvreid nõudvad õnnetused on vältimatud. Autosõitjad on hoolimatud ja sõidavad sageli purjus olekus. Tulemuseks on, et N. Liidus saab liiklusõnnetustel surma umbes sama palju inimesi kui Ühendriikides ehkki sealne mootorsõidukite arv moodustab ainult kümnendiku Ühendriikide autode arvust.

Kuid inimese eluaastaid alla kisuvate tegurite hulka kuuluvad ka vilets toitlustamine, halvad ja ebahügieenilised korteriolud ja primitiivne arstiabi.

Ehkki N. Liidus on arvuliselt kaks korda nii palju arste kui Ühendriikides, on nad patsientide abistamisel käsist-jalust seotud, kuna haiglates puuduvad sisseseaded ja arstirohud korraliku ravi andmiseks.

Arstiabi saamisel tuleb mängu ka nõukogude kurikuulus „põrandaalune majanduselu", kuna arstidele tuleb sageli maksta ravi eest altkäemaksu, mille tagajärjel suurematel kannatajateks arstiabi saamisel on vaesemate kihtide liikmed.

N. Liidus valitsev tervishoiu kriis seab partei keskkomitee poliitbüroo kahtlemata suurte ja tõsiste probleemide ette. Enneaegsete surmajuhtumite arvu ei saa alla viia ilma kuludeta ja suuremate investeeringuteta. Alkoholimüügi piiramine oleks kindlasti N. Liidu elanike tervisele kasulik, kuid riigi sissetulekutele tohutult kahjulik.

Alkoholsete jookide müügist saadud sissetulekud maksavad praegu peaaegu täielikult riigi väljaminekud, mis on ette nähtud tervishoiule ja haridusele.

Ning kui riik viinamüüki hakkaks piirama, siis võtaks ta inimestelt ära neile vajaliku uimastusaine, mis aitab neil unustada nõukogude igapäevase elu muresid, ülekohut ja masendavat miljööd. Olukorra parandamiseks oleks võimalik teatavaid samme astuda tervishoiule antavate summade suurendamisega. Kuid need summad peaksid tulema relvastuse piiramise arvelt ning seda ei saa poliitbüroo oma praeguse poliitilise liini juures lubada.

Nii-siis — praegune olukord tervishoiu alal peab paratamatult jätkuma. Kui aga arvestada seda, et praegu on N. Liidus 25-aastaseid inimesi rohkem kui 15-aastaseid, siis võib juba ette näha, kuhu see suund lõpuks välja viib.

See toob kaasa olukorra kus töövõimeliste käte arv väheneb, mis ei jäta mõju ävaldamata üldisele majanduslikule olukorrale.

Siis saabub moment, kus poliitbüroo peab tõsiselt hakkama mõtlema, kas ta saab jätkata praegust ülespiitsutatud relvastuse võidujooksu või tuleb tal paratamatult hakata tagasi tõmbuma.

Läänemaailma poliitilised vaatlejad ja eksperdid ei pane praegu erilist rõhku N. Liidus tekkinud tervishoidliste probleemide kriisile, pidades seda eeskätt nõukogude oma sisemiseks asjaks. Kuid pikemas perspektiivis võib nõukogude maal allakäinud tervishoid hakata mängima üsna silmapaistvat rolli ka rahvusvaheliste küsimuste lahendamise võitlusväljal.

Lugeja kirjutab:

Mootorpurjek „Alari" lugu on kirja pandud

Lgp. „VABA EESTLASE" toimetusele.

„Vaba Eestlane" nr. 33, 30. aprillil 1981, artiklis „Mis juhtus mootorpurjek „Alar'il", mainib E. Tahk muuseas: senini seda vahejuhtumit kirjasõnas käsitletud ei ole ja selle üle pagulas-arhiivides veel midagi ei leidu.

M/pl. „Alari" vahejuhtum on käsitletud EKK kirjastusel ilmunud Ain Kalmuse kolmandas mälestuste raamatus „Päästa meid ära kurjas", alates lhk. 115 — Üks ebaõnnestunud retk.

Raamat on saadaval tavalistes eestikeelse kirjanduse müügikohtades ja saab ka laenutada raamatukogudest.

Torontos, 4. mail 1981.

A.A.

KGB ei suuda pidurdada leedu „Kroonikat"

Vaatamata KGB pingelistele otsingutele ei ole vene võimud okupeeritud Leedus veel avastanud põrandaaluse „Katoliku Kiriku Kroonika" toimetajaid, paljastamata on ka teise põrandaaluse väljaande „Aushra" toimetus.

„Koonikast" on senini ilmunud 46 numbrit, mis kõik on jõudnud ka Läände. Viimased kaks numbrit, 45 ja 46 saabusid hilinemisega põrandaaluselt teekonnalt. Leedu asjaomastes ringkondades valitses juba kartus, et saadetised on sattunud KGB kätte.

„Aushra" alustas Leedus ilmumist hiljem. Sellest on ilmunud seni 23 numbrit. Mõlemad põrandaalused väljaanded kõnelevad oma väga heast informatsioonist. Nad toovad ära okupatsioonivõimude käitumisi leedulastest rahvuslastega, kirikutegelastega, vaimulikega jne. märkides nimeliselt isikuid, kes käitumises olnud toored, ebainimlikud jne. Ka hoiatavad ajakirjad salajaste okupatsioonivõimude käsilaste eest neid nimepidi välja tuues ja märkides nende tegusid.

Leedulaste katoliiklik frantsiskaanide organisatsioon on „Kroonika" kiriklikud teated kõik tõlkinud inglise keelde ja need välja annud erivihikutena, broshüüritult. Igat numbrit on trükitud kuni 500 eksemplari.

Kommentaarid

Washingtoni poliitilistes ringkondades kestavad ikka veel valelused selle üle, kas president Reagan talitas õieti kui ta tühistas teravilja väljaveokeelu N. Liitu või sooritas ta väga rumala välispoliitilise sammu, mida võib kõrvutada endise president Carteri eksimustega rahvusvahelisel foorumil. Edasitagasi vaieluste kestel on selgunud, et välisminister Alexander Haig, kes on liberaalsetele ringkondadele kõige vastumeelsemaks meheks Washingtonis, võitles kuni viimaseni väljaveokeelu tühistamise vastu kuid pidi lõpuks siiski alistuma valitsuse enamuse ja presidendi tahtele.

Valitsuse enamust mõjutasid omakorda suured ja võimsad põllumajanduse osariikide esindused Washingtonis, kes pidevalt Valgele Majale meenutasid, et president Reagan lubas valimiskampaania ajal teravilja embargo tühistada. Otsust peetakse seega täielikult sisepoliitiliseks, seda enam, et Ühendriikidele president ega valitsus ei esitanud N. Liidu valitsusele mingisuguseid tingimusi embargo tühistamisel.

Kõige selle mängu juures on siiski omamoodi paradoksaalseks nähteks, et ekspertide arvates ei hakka dollarid pärast Reagani otsust sugugi nii kergesti Ühendriikide farmerite taskusse voolama nagu nad seda loodavad. 1980. aasta rekordiline nisusaak ja väljavaated heaks saagiks ka käesoleval aastal hoiavad nisuhinnad teataval tasemel ning pealegi on venelased suutnud teistest maadest oma leivavilja tarbeid rahuldada. Olukord on siiski kahtlasem maisi turul, kuna 1980. aasta põuaperiood mõjutas Ühendriikide saake ja väljavaated suureks saagiks on ka tänavu võrdlemisi kasinad. Shveitsi pankiirid on siiski veendunud, et president Carteri vilja embargo läks venelastele väga kalliks maksma, kuna nad pidid muudest allikatest nisu hankimiseks maksma selle eest kallist hinda ja müüsid selle augu täitmiseks ning vajaliku välisvaluuta pankimiseks 500 miljoni dollari väärtuses kulda.

Ehkki Reagan tühistas teravilja väljaveokeelu sisepoliitilistel kaalutlustel, on sellel siiski erakordselt suured välispoliitilised tagajärjed. Lääne-Euroopas ei saada aru, et kui Valgest Majast räägitakse raskeid sõnu venelaste arvel ning nõutakse Euroopa riikidelt kiiret relvastumist — millega tuleks siis seletada Moskva abistamist venelaste toidulaua täitmisega ja rikastamisega?!

Kuid Reagani poliitika toetajad mainivad, et presidendi sammul oli rahustav mõju Ida-Euroopas ning surdis ka venelased Poola piiridel tagasihoidlikkusele. Need „eksperdid" ei oska aga vastata küsimusele — kuidas reageerivad ameeriklased siis kui venelased vaatamata Reagani järelandmisele Poola siiski okupeerivad?

★

Poola sündmused ja sealne tööliste organiseeritud vastupanu on sunnanud poliitiliste vaatlejate pilgud Poola kommunistlikkudele naaberriikidele, eeskätt Ida-Saksamaale. Mis juhtuks siis kui sakslased järmeksid poolakate eeskujule ja kas oleks Moskvast tulevatel ähvardustel veel mingit mõju kui poolakad leiaksid endile Ida-Saksamaa tööliste näol tugeva liitlase?

Ida-Saksamaa olukorda tundvad poliitilised vaatlejad ei näe, et Ida-Saksamaa tööliskond järgneks poolakate eeskujule. Põhjuseid selleks on mitmesuguseid ning need on väga kaalukad. Esmajoones ei pea sakslased poolakaid endavääriliseks ning ei ole kunagi valmis järgnema nende eeskujule. Poolakaid ja nende majanduselu allakäiku naerdakse ja mõnitatakse, poolakaid peetakse laiskadeks ning kritiseeritakse nende viletsat töödistsipliini. Kõigile nendele arvamistele pani omal moel punkti Ida-Saksamaa kommunistliku partei keskkomitee peasekretär ja võimumees Erich Honecker kui ta hiljuti tühistas Poolale ettenähtud 250 miljoni dollari suuruse krediidi, mainides, et „seda summat võime me palju paremini ära kasutada."

Kuid Ida-Saksamaal on ka teisi põhjuseid, miks töölised seal ei saa Poola eeskujule järgneda. Asjatundjad mainivad, et Saksamaal

(Järg lk. 3)

VALVEARST NÄDALALÕPUL

9. ja 10. mail
dr. T. Sauks, tel. 461-0912

16., 17. ja 18. mail
dr. A. Mae, tel. 493-7231

H. KIRIK
Insuranee Agency
KINDLUSTUSED
23 WESTMORE Dr., Suite 200
Rexdale, Ont. M9V 3Y7
Tel. 745-4622

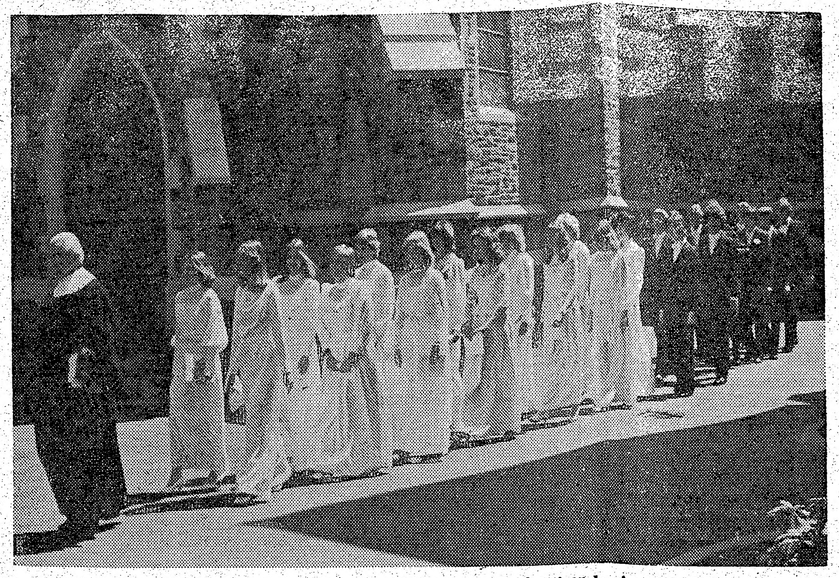

Mai esimesel pühapäeval oli leeripüha Peetri koguduses, kus õnnistati 25 leerinoort. Pildil leerinoored kirikusse minemas, ees praost O. Puhm. Foto: Vaba Eestlane

Ülekuulamisi okupeeritud Eestis

Eesti Vangistatud Vabadusvõitlejate Abistamiskeskusele on saabunud andmeid poliitilistel põhjustel toimuvate ülekuulamiste jatkumisest okupeeritud kodumaal.

Käesoleva aasta alguses on KGB vanemuurija major Heino Kruusmaa seoses Veljo Kalepi, Tiit Madissoni ja Viktor Niitsoo „süüasjaga" ülekuulanud järgmised aktiivsed vabadusvõitlejad ja inimõiguslased: Heiki Ahonen (s. 1956) 29. jaanuaril Tallinnas, Jüri Kuusk 11. veebruaril Pärnus, Enn Tarto (s. 1938) 3. märtsil Tartus, Arvo Pesti (s. 1953) 4. märtsil Tartus, Lagle Parek (s. 1941) 4. ja 5. märtsil Tartus ning Karin Inno 6. märtsil ka Tartus.

Peale selle kuulati Jüri Adams üle KGB uurija Pääsukese poolt Tallinnas 6. märtsil seoses tema kodus 4. detsembril 1980 teostatud läbiotsimisel konfiskeeritud põrandaaluste väljaannetega.

Neljakümne väljapaistva kultuuritegelase, neist kaheksa kompartei liikmed, kes kirjutasid alla 28. oktoobri 1980 noorte demonstrantide kaitseks määratud protestikirjale, ülekuulamine jatkub. Vastavat aktsiooni juhib KKB vanem operatiivtöötaja major Anto Ots. Kõiki allakirjutajaid on KGB poolt tõsiselt hoiatatud. Vahistamisi ei ole senini toimunud.

Kinkige sünnipäevaks „VABA EESTLANE"

Kommentaarid

(Algus lk. 2)

on politsei ja partei valve töökohtadel niivõrd tugev ja põhjalik, et seal ei ole töölistel võimalik omavahel mingeid kontakte luua ja ühisaktsiooni alustada. Edasi mainitakse, et Ida-Saksamaal ei valitse elanikkonna hulgas kokkuhoiutunnet ega solidaarsust. Nõndanimetatud „intelligents" — organisaatorid, funktsionäärid, insenerid, teadlased — hoolitsevad ainult oma heaolu ja eesõiguste eest ning kõik muu ei lähe neile korda. Ametnikud ja töölised järgnevad kuulekalt partei eeskirjadele kuna nad kardavad tagakiusamist politsei- ja parteivõimude poolt. Edasi võiks mainida, et kommunistlikul Saksamaal on elanikkonna seast partei propaganda ja eeskirjademõjul rahvustunne täielikult välja roogitud ja see tegur ei eksisteeri enam rahvamasside koondamisel ja nende kokkuhoiutunde kasvatamisel. Lõpuks: Poolas eksisteerib ikka veel tugev katoliku kirik, millel on rahvuslik tagapõhi. Ida-Saksamaal ei esine sellist tugevat ühendavat usulist tegurit.

Nii-siis — Ida-Saksamaal ei saa tekkida Solidaarsuse taolist ametiühingut ja seal ei ole võimalik Lech Walesa taolistel meestel töölisi organiseerida ja ühiselt partei ülemvõimu vastu välja astuda. Need küsimused ei valmista Erich Honeckerile ja tema kaaslastele muret. Kuid Ida-Saksamaa punased kardavad siiski, et Poola sündmused võivad uuesti vallandada kõma sõja ning külmutada ka Ida-Saksamaa tulutoovad majanduslikud suhted Lääne-Saksamaaga ja teiste Lääne-Euroopa riikidega. See võib kaasa tuua majandusliku kitsikuse ja koos sellega ka plahvatusest tulvil sisepoliitilise olukorra.

AMI

Eestis tehakse soodustusi eramajapidamistele

Häda sunnib parteimehi oma kõrge ideoloogia „allaneelamisele"

Individuaalsektoris põllumajandussaaduste tootmise ja varustamise parandamiseks on Eestis viimastel aastatel mitu määrust vastu võetud. Ka N. Liidu majandusliku ja sotsiaalse arengu põhisuundades on rõhutatud vajadust suurendada liha, piima, kartuli ja teiste saaduste tootmist isiklikes majapidamistes ning osutada elanikele abi söötade, noorloomade, seemne ja väetiste soetamisel.

Nii on Põlva rajooni maaelanikkond tegelenud küllaltki intensiivselt isikliku abimajapidamisega ja andnud kaaluka panuse rajooni varumisülesannete s.o. normide täitmisele.

Kümnendal viisaastakul, s.o. viimasel viiel aastal varuti neist majapidamistest 79926 tonni piima, mis moodustab peaaegu veerandi rajoonis riigile müüdud piimast, tunnistab K. Liiv kommunistliku partei häälekandjas „Rahva Hääl".

Kuigi viimastel aastatel on lehmade arv abimajapidamistes pidevalt vähenenud, on kokkuost elanikelt viimasel viiel aastal eelmise viisaastakuga võrreldes suurenenud 16.000 tonni võrra.

Just möödunud aastal on varutud piima juurdekasv eelmise aastaga võrreldes suurenenud 7%. Kokku sai riik 1980. a. rajooni individuaalloomapidajailt 16.336 tonni piima, mis ületas aasta alul tehtud plaanid.

Kõige paremal järjel oli olnud piima varumine Ahjas, kus müük kasvas kuuendiku võrra, lehma kohta müüdi üle 600 kg tunamullusest rohkem. Piima kokkuost suurenes 12—13% ulatuses Valgjärvel, Verioral, Mikitamäel ja Värskas.

Üldiselt on individuaalsektoris hakatud põllumajandussaaduste varumise küsimustega energilisemalt tegelema.

Et eramajandeist veelgi rohkem „lõikust" saada, on kolhoosid ja sovhoosid osutanud loomapidajaile märksa tõhusamat aibi. Eriti oli kaasa aidanud asjaolu, et rajooniorganid kinnitasid viimasel viisaastakul (1975—1980) kolhoosidele ja sovhoosidele nende riikliku ülesande kõrval ka nn. varumise piirkondliku mahu normid, mis koosnesid majandi ja elanikkonna ühisest varumisülesandest. Selle riikliku ülesande piirkondliku varumise mahu arvestusega tõusis kolhoside ja sovhooside huvi oma piirkonna elanikelt varutavate piima- ja lihakoguste suurendamise ning varumisülesande täitmise vastu.

Loomapidajaile eraldatakse heina- ja karjamaad ning abistatakse maaharimisel.

Mullu müüsid majandid elanikele üle 6000 põrsa.

Kuid abiga mindi veelgi kaugemale. Saverna jt. kolhoosid aitasid korrastada ja ehitada individuaalseid loomapidamishooneid. Teatud kindlusetunnet oli aidanud tuua leping, kus on kirja pandud vastastikused kohustused.

Sellejuures on märkimisväärne majandite abi piima transportimisel vastuvõtupunktidesse, kuigi individuaalloomapidajaist osa asuvad kohtades, kuhu piimaautodel pole võimalik normaalselt sõita. Severna kolhoosis on väike ratastraktor, mis halbadele teeoludele vaatamata juba aastaid piimaveoga on toime tulnud. Taevaskojas, Valgjärvel jm. veavad kolhoosi autod eraloomapidajate piima.

Aga nagu kõigi kolhooside ja sovhooside vahenditega, on ka majandite piimaautod sageli rivist välja langenud, mistõttu mullu jäi kokku vedamata üle paarikümne tonni piima.

Üheks põhjuseks on ka külavaheteede halb olukord, eriti Värskas ja Ruusnas. Autode uuesti korrastamine aga viivitub tagavaraosade halva varustamise tõttu.

Eramajapidamiste piim toob kaasa probleeme, kuna selle kvaliteet polevat küllaldaselt kõrge. Seda saavat muiduqi parandada, kui oleks saada õhukesest plekist piimajahutusnõusid, kurnamisvahendeid jne.

Ka on veel eraloomapidajatega lahendamata müüdud piima eest lõssi tagasiandmine, kuigi vastavais määrustes see on ette nähtud. Kuna seda pole seni suudetud korraldada, kasutavat eraloomapidajad noorloomade üleskasvatamiseks küllaltki rohkesti täispiima.

Üheks probleemiks on ka individuaalsektoris väikestele põllulappidele sobiva traktori leidmine, mis tulevat edaspidi perspektiivselt lahendada. Põlva rajoonis olevat kõrvalisi kohti, kus majapidamised jäävad keskustest kaugele ning kus maaharimine ja sööda varumine on sedavõrd raskendatud, et on tulnud loomade pidamisest üldse loobuda.

Ikkagi olevat abimajapidamises väga palju aega- ja vaevanõudvat käsitsitööd, sest puuduvad vahendid tööde mehhaniseerimiseks.

Kuigi ühiskondlik tootmissektor (s.t. kolhoosid ja sovhoosid) arenevat Eesti jõudsalt ja „suutvat elanikkonna kasvavaid nõudeid toiduainete järele rahuldada" andvat individuaalsektori abimajapidamised tõhusa panuse tänavuse aasta pingeliste varumisülesannete täitmisse. Selletõttu olevat vajalik, et kõik ametkonnad, kellest sõltub tootmise ja varumise parem korraldamine, suhtuksid oma ülesannetesse suurema hoolikusega. Seda nõudvat neilt koguni N. Liidu Kommunistlik Partei Keskkomitee ja N. Liidu Ministrite Nõukogu hiljutine määrus „Lisaabinõudest põllumajandussaaduste tootmise suurendamiseks kodanike isiklikes majapidamistes".

Sellesarnase eramajapidamiste eest muretseva kirjutise järel tuleks vaid kommenteerida ja küsida: millal hakatakse N. Liidus organiseerima eramaapidajaid oma kutseorganisatsiooni, et piima ja liha saamist veelgi suuremal määral tagada.

Ühiskondlik tootmissektor, vaatamata kiitustele, ei ole suutnud N. Liidus elanikke piima ja lihaga varustada. Inimestele avaldatava survega tehakse neist jälle vägisi kapitalistid ja kulakud.

Pensionärid võimlesid ja laulsid

Ühine tujuküllane koosviibimine Toronto Eesti Majas

Toronto Eesti Majas suures saalis kujunes möödunud neljapäeval sisutihedaks seltskondlikuks õhtuks Toronto Eesti Pensionäride Klubi võimlemisringi ja laulukoori ühine kokkutulek, millest võtsid osa ka rohkesti külalisi — isegi Hamiltonist ja Montrealist. See kokkutulek kõneles meie pensionäride vitaalsusest ja mitmepalgelisest tegutsemisinnust, mis rakendatakse nii vaimsete kui ka kehakultuuri alade viljelemisele.

Kokkutuleku avasid hoogsa valsiga vennad Toomas ja Leo Säägid, kes esinesid kahel akordionil, millele oli juurde kombineeritud elektrooniline saatemuusika. Mõlemad noored muusikud on kujunenud pensionäride kokkutulekutel publiku lemmikuteks mida oli märgata suurest aplausist ka seekordsel koosviibimisel.

Avasõnad koosviibimisele ütles võimlemisringi esinaine Hilda Vallner, kes tervitas kõiki kokkutulnuid ja kellel oli südamlikke sõnu ütelda Hamiltonist saabunud neljale

(H. Kleiner, V. Reio, M. Pulst ja A. Parras) ning Montrealist siia sõitnud ühele (E. Tomsen) daamile. Järgnevalt esitasid võimlemisringi liikmed E. Liigandi klaverisaatel väga huvitava pooletunnilise kava, mille oli kokku seadnud L. Luide. Nooruslikke võimlejaid tänati aplausiga ja lilledega.

Pensionäride koor esitas E. Tobrelutsu juhatusel viis laulu — L. Pilti koori motto „Laskem laulul lennata", K. Türnpu „Kevade tunne", E. Tobrelutsu „Lõoke", mis oli esiettekandel, J. Zeigeri „Laul Koidulale" ja R. Rogeri „Kullerkupp", millele sõnad olid loonud E. Tobreluts. Koori tänati samuti lilledega ja tiheda aplausiga.

Külaliste poolt tervitasid V. Reio Hamiltonist ja E. Tomsen *Montrealist*, kes kutsus Toronto Eesti Pensionäride Klubi Montreali külaskäigule.

Järgnes ühine kohvilaud, loterii ja tantsumuusika. Lõppsõna ütles võimlemisringi abiesimees J. Treumuth, kes tänas kõiki esinejaid ja korraldajaid.

● Karlskrona lastehaigla arst Rein Anari kaitses oma doktori väitekirja lastehaiguste alal Saksamaal Heidelbergi ülikoolis ja sai nüüd kätte pidulikul promotsioonil oma dr. med. kraadi. Dr. med. Rein Anari on sündinud 9. septembril 1952 Malmös.

Arved Viirlaid esitas oma luuletusi luule festivalil

Kaheksa päeva kestnud rahvusvaheline luuleprogramm Torontos

Hiljá ja Arved Viirlaid esinesid Torontos kaheksa päeva kestel toimunud rahvusvahelisel luule festivalil, mille oli korraldanud The League of Canadian Poets. Arved Viirlaid luges kaksteist luuletust oma loomingu erinevatest perioodidest. Igale originaaltekstile järgnes ingliskeelne tõlge Hilja Viirlaiu esitusel. Tõlkeist olid kümme tehtud Taimi Ene Moksi ja kaks Astrid Ivaski poolt.

Kanada poeetide kõrval oli palutud festivalile esinema luuletajaid mitmelt maalt ja mitmest rahvusest. Nii seltsis ingliskeelt kõnelevatele külalistele USA-st, Inglismaalt, Uus Meremaalt ja Shotist, saksa, hollandi, ungari, hispaania, tshiili, keeka, poola, tshehhi, hiina (Peking) ja eesti luuletaja. Kaugelt kutsutuile tasuti sõidukulud — pidustustele kulutati Kanada Poeetide Liiga poolt $50.000.

Festivali pidulik avamine toimus laupäeval, 2. mail, kell 8 õhtul Harbourfront'is.

Avataktiks esinesid kolm rahvusvahelise kuulsusega nime: John Montague (Iiri), Hans Magnus Enzenberger (Saksa) ja Margaret Atwood (Kanada).

Järgneval nädalal haaras enamus päevi endasse kaks või kolm erinevat programmi. Ettekanded algasid harilikult laudkonnavestlusega kell 2.30 p.l. teemadel nagu: Luule ja poliitika; Luule tõlkeprobleemid; Lõuna-Ameerika luule; Luule ja teadus jne. Laudkonnavestlusele järgnesid kahe-tunnised omaloomingu ettekanded autoreilt McLaughlin Planetariumis ja õhtul Harbourfront'is.

Igal lugemisel esines kolm, neli ingliskeeles loovat poeeti ja üks külaline oma emakeeles.

Hilja ja Arved Viirlaid esinesid teisipäeva pärastlõunases „Showcase'is", mis järgnes diskussioonile „Poetry in Translation".

Kootud tööde näitus Montrealis

Pensionäride Klubi näitas oma töö vilja

MONTREAL (VE) — Kanada föderaalvalitsuse hoolekande ministeeriumil on pensionäridele isetegevuse ergutamiseks rajatud „New Horizon" programm. Selle programmi raames sai Montreali Pensionäride Klubi möödunud sügisel majanduslikku toetust, kudumislõnga muretsemiseks. Toetuse eeltingimuseks oli, et kudumist tuli korraldada kursusena, teha klubiruumes, ning kootud esemed hooaja lõpul näitamiseks välja panna. Viimase tingimuse täitmiseks peeti 1. mai õhtul Pensionäride Klubi koosviibimine, millele oli kogunenud sadakond pensionäri, seega kujunedes välja Klubi lõppeva tegevushooaja haripunktiks.

Koosviibimine algas klubi „hostess" Edith Tomsen'i tervitustega, kes tutvustas kohale tulnud „New Horison" programmi Montreali osakonna abidirekor Poan Davies't.

Koosviibimise esimene osa oli kehakinnitamine, esmalt suures valikus külmade suupistetega ning järgnevalt kohvi tosina koogi ja tordiga.

Koosviibimise tõmbenumbriks oli talvel kootud tööde näitamine.

Kudumiskursuse juhataja Hilja Luik kutsus teadustajana välja tähestiku järjekorras esinejaid, kes siis moenäituse stiilis koosolijate ees olevat käiku pidi oma töid paradeerisid. Sündmusele sobivate klaveripaladega saatis Eduard Leetmaa.

Esitati kootud esmeid 24-lt virgalt daamilt: jakid, kampsunid, pulloverid, vestid või sallid, mida igaüks ise demonstreeris.

Näidatud esemeist suurima tööna hakkas silma Eve Kallase poolt kootud täielik kostüüm, mis oli tema esimeseks katseks kudumise alal.

Näitusest kujunes suurepärane kinnitus, et eesti naine tuleb alati endale võetud ülesannetega toime.

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

Maksab Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
Aastas	$38.—	$42.—
Poolaastas	$21.—	$23.—
Veerandaastas	$11.—	$12.—

KIRIPOSTIGA

Kanadas:		USA-s:
Aastas	$61.—	$67.—
Poolaastas	$33.—	$35.50
Veerandaastas	$17.—	$18.50

LENNUPOSTIGA ülemere-maadesse:
Aastas $76.—, poolaastas $38.—, veerandaastas $20.—

Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 50 centi

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"
Pangatshekk või rahakaart kirjutada Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:

VABA EESTLANE
P.O. Box 70, Postal Stn. C, Toronto 3, Ont. M6J 3M7

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates „....." ..... 19.... . Tellimise katteks lisan $ ..... sihajuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi .....

Aadress .....

.....

.....

ARMAST ABIKAASAT, ISA JA VANAISA

ALFRED PUUSEPP'a

sündinud 31. jaanuaril 1909
surnud 28. aprillil 1981 Vancouveris, B.C.

leinavad

abikaasa KLARA
poeg JÜRI perekonnaga
poeg ANDRES perekonnaga
SUGULASED Hamiltonis ja kodumaal

ARMAST EMA, VANAEMA, VANA-VANAEMA JA ÄMMA

PAULINE SARAPUU'd

neiuna Soo

sündinud 5. oktoobril 1893 Emmastes
surnud 30. aprillil 1981 Põltsamaal
maetud 7. mail Emmaste kalmistule

mälestavad sügavas, leinas tütred:

LY
ARMILDE
LEIDA
NAIDY
HELVI
perekondadega

„Ole ustav surmani, siis
tahan ma Sulle elukrooni anda!"

RASKE HAIGUSE JÄRELE LAHKUS MEIE KALLIS LELLEPOEG

ALFRED PUUSEPP

Sündinud 31. jaanuaril 1909
Surnud 28. aprillil 1981 Vancouveris

Leinavad

LEILI LAUPMAN Vancouveris
SUGULASED Eestis

MANALASSE VARISENUD KAUAAEGSET HEAD SÕPRA

kapten HERBERT DEKLAU'd, K.S.

† 8. mail 1981 Baltimores, USA-s

mälestavad kurbuses

NIKOLAI ja SIGRID VALGE

Armast sõpra

ALFRED PUUSEPP'a

mälestavad

OLGA ja JOHANN RANDSALU
ELSA ja EDMOND SOIDE
HELENE ja EVALD PEOLAAN
EVI ja LEO SAARNOK
VILMA ja KOSTJA RANNAOJA
ALICE ANDRESON

Kallist kauaaegset sõpra

HENN KÕRRE't

mälestavad

VOLDEMAR SÖER
VOLDEMAR ja SIGNE PÕLDAAS

Head sõpra

JAAN TOLLI't

mälestavad kurbuses

HANS ja ALJE

Mäletame lahkunud

JAAN TOLLI't

Südamlik kaastunne ALICE'le

HUGO ja LYDIA TAMME

Armast kauaaegset sõpra ja ristiema

ALMA KÕVASK'it

mälestavad kurbuses

HERTA ja MATI VAHER
ristitütar MERIKE

Armast

ALMA KÕVASK'it

leinavad

K. JAASON abikaasaga
U. HÄRM perekonnaga
H. KUKK perekonnaga
R. KUUT

Südamlik tänu kõikidele sõpradele, kes meie kalli ema ja ämma

ALMA KÕVASK'i

kirstupanekust ja matusetalitusest nii rohkearvuliselt osa võtsid ja paljude lilledega austasid. Eriline tänu õp. O. Gnadenteichile meeldejääva leinatalituse eest ja pr. Erika Solom'ile kauni laulu eest.

Täname südamest kõiki sõpru ja häid tuttavaid, kes meie ema ja ämma ka tema raske haiguse ajal haiglas külastasid — Niagara Falls'is ja hiljem Torontos, kes talle lilli ja lohutust tõid ning rohkete kaartidega meeles pidasid.

Tütar MARET abikaasa JOHN'iga
Niagara Falls'is

Murray E. Newbigging
MATUSEMAJA

Aastakümnete kogemus eestlaste teenimiseks. Oskuslik nõuanne ja mõõdukad hinnad.

M. WAYNE HAMILTON
Funeral Director

723 Mount Pleasant kd
(lõunapool Eglintoni)

Helistada tel. 489-8811 ✱ 489-8002

Leinateateid

Simrishamnis, Rootsis suri 19. aprillil Juliana Kaaman, neiuna Pruun, sündinud 6. märtsil Käsmus.

EESTIS suri 30. jaanuaril Leida Sumera, sündinud 16. märtsil 1908.

LOS ANGELESIS suri 9. aprillil Erik Laid, sündinud 17. septembril 1922 Tartus.

POLOS, ILL. suri 1. aprillil Marta Rissmann, neiuna Viks, sündinud 13. aprillil 1898 Põltsamaal.

TALLINNAS suri 2. aprillil Elmar Araste, sündinud 1894 Kastre-Võnnus.

PHILADELPHIAS suri 7. aprillil August Viilu, sündinud 17. augustil 1908 Rakveres.

VILJANDIS suri 19. märtsil Liisa Roosalk, sündinud 10. juunil 1899 Viljandimaal.

KALIFORNIAS suri 5. aprillil Paul Virk, sündinud 25. juunil 1909 Tallinnas.

WOODSTOCKIS, ILL. suri 4. aprillil Eesti ratsaväekapten Georg Abi, sündinud 1. aprillil 1904 Eestis.

HALMSTADIS, Rootsis suri 5. aprillil Vassili Envere, sündinud 4. jaanuaril 1903 Selistes.

TALLINNAS suri 4. jaanuaril Elga Marjanne Lehis-Koplimäe.

VARBLAS suri 5. aprillil Minna Müüripeal, neiuna Pärn, sündinud 17. juunil 1901 Varblas.

JONSEREDIS, Rootsis suri 3. aprillil Hindrik Toomus, sündinud 18. novembril 1902 Sõrves, Saaremaal.

OLDENBURGIS, Saksamaal suri 28. märtsil Jaan Lepik 78 aastat vana.

STOKHOLMIS suri 24. märtsil Voldemar Karu, sündinud 7. jaanuaril 1912 Pärnus.

BORASIS suri 1. aprillil Hilda Marie Loorents, sündinud 15. oktoobril 1905 Tõstamaal.

TALLINNAS suri 30. märtsil Mart Ohaka, sündinud 4. mail 1887 Raikkülas.

STOKHOLMIS suri 28. märtsil Albert Preiholm, sündinud 26. augustil 1899 Pranglis.

TROLLHÄTTANIS, Rootsis suri 4. aprillil Linda Kõiv, sündinud 22. augustil 1914 Rõuges.

BRADFORDIS, Inglismaal, suri 20. märtsil Karl Sinikas, sündinud 31. jaanuaril 1905 Pärnus.

BRADFORDIS, Inglismaal, suri 25. märtsil Mjili Hintzer, neiuna Vikera, sündinud 22. oktoobril 1889 Tartumaal.

CHICAGOS suri 9. aprillil Bruno Eichfuss, sündinud 24. märtsil 1903. Tallinnas.

PHILADELPHIAS suri 7. aprillil August Viilut, sündinud 17. augustil 1904 Rakveres.

AUSTRAALIAS suri 4. aprillil Peeter Rängel, sündinud 13. juunil 1912 Viljandis.

PÄRNUS suri 8. aprillil Olga Lumiste, sündinud 2. septembril 1903 Raasikul.

ESKILSTUNAS suri 11. aprillil Johannes Eliste, sündinud 10. oktoobril 1907 Türil.

TALLINNAS suri 3. märtsil Juta Virkus, neiuna Lentso, sündinud 23. märtsil 1907 Kambjas.

KIRIKUD

TORONTO EESTI AP.-ÕIGEUSU KOGUDUS
R. R. 5, Orangeville, Ontario
Praost E. Lepik
Tel. 1-519-941-4309

Pühap., 17. mail kell 3 p.l. EMADEPÄEVA JUMALATEENISTUS Peetri kirikus. Teenib ja jutlustab preester E. Lepik. Laulab koguduse laulukoor G. Raagi juhatusel. Laululehed.

TORONTO KOLMAINU EESTI EV.-LUT. USU KOGUDUS
Kirik: 619 Sherbourne St., Toronto (Sherbourne'i allmaa jaam on kiriku kõrval).
Õpetaja O. Gnadenteich
112 Fallingbrook Rd., Scarborough, Ont.
Telefon 698-7977 või 766-7853
Kantseleis, telefon 921-9417.
kantseleis, telefon 921-9417.

JUMALATEENISTUS on pühap., 17. mail kell 1.30.

Pühap., 30. mail on JUMALATEENISTUS kell 1.30 ja teenib õp. Aulis Jalonen.

Kõnetunnid on iga kuu teisel esmaspäeval kella 6—8 kiriku kantseleis.

TORONTO EESTI BAPTISTI KOGUDUS
883 Broadview Ave.
Tel. 465-0639
Pastor K. Raid
36 Bards Walkway,
Willowdale, Ont. M2J 4T9
Tel. 499-6488.
VABADUSE KUULUTUSE" raadiosaated igal pühapäeval kell 3 p.l. WHLD 1270 kc.

Pühap., 17. mail kell 10.15 homm. pühapäevakool. Kell 11 homm. JUMALATEENISTUS. Kõneleb H. Eller, solist A. Kaups.

Kell 6 õ. KUULUTUSKOOSOLEK.

Kolmap., 20. mail kell 7 õ. KUULUTUSKOOSOLEK. Kõneleb Märt Vähi.

TORONTO EESTI VABAKOGUDUS
562 Jones Ave., Toronto 6, Ont.
Jutlustaja E. Saraoja
20 Thorncliffe Ave.
Toronto 6, Ont.
Tel. 463-6223

Pühap., 17. mail kell 11 homm. JUMALATEENISTUS. Kõnelevad A. Ehasoo ja jutl. E. Saraoja.

TORONTO EESTI EVANGEELNE KOGUDUS
Stone Church, 45 Davenport Rd.
Jutlustaja Allan Laur,
141 Clark Ave., Unit 50 Thornhill, Ont. L3T 4P4. Tel. 889-8173.

Laupäeval, 16. mail, kell 7 õhtul PIIBLITUND. Kõneleb Allan Laur.

Pühapäeval, 17. mail kell 1.15 p.l. pühapäevakool täiskasvanuile. Kell 2 p.l. JUMALATEENISTUS. Kõneleb Allan Laur. Duettlaulud.

Evangeeliumi nädala jumalateenistusi peetakse järgnevalt:

Teisipäeval, 19. mail kell 7.30 õhtul, neljapäeval, 21. mail kell 7.30 õhtul, reedel, 22. mail kell 7.30 õhtul (ingliskeelne), laupäeval, 23. mail kell 7 õhtul, pühapäeval, 24. mail kell 1.15 p.l. pühapäevakool lastele ja täiskasvanuile, kell 2 p.l. jumalateenistus, teisipäeval, 26. mail kell 7.30 õhtul jumalateenistus. Külalisjutlustaja pastor Märt Vähi. Kaastegevad koguduse pastor Allan Laur ja teised. Laulu ja muusikaga esinevad koguduse koor Charles Kipperi juhatusel, solistid, lauluansamblid ja külalised.

EELK TORONTO VANA ANDRESE KOGUDUS
Carltoni ja Jarvise nurgal
Õpetaja Andres Taul
Toronto, Ont. M6G 3K6
17 Frank Cresc.
Tel. 656-5248, kirik 923-5172

Pühap., 17. mail JUMALATEENISTUS kell 11 hommikul.

Pühap., 24. mail JUMALATEENISTUS kell 4 p.l.

ÕPETAJA KÕNETUNNID teisip. ja neljap. 6—8 kiriku käärkambris.

Cantate Dominoga mälestuste radadel

Möödunud laupäeva õhtul viis Cantate Domino oma paarisajalise kuulajaskonna mälestuste radadele ligi poolteist-tunnilise sõnalis-muusikalise kavaga, mõtestades alul M. Saare lauluga „Oh kodumaa" alustatava teekonna lähtepunkti.

Enne kava ütles koori esimees Nelly Lind kõigile tere tulemast ja viis siis laulupealkirjadega ja vahele lisatud täiendustega põimitud avasõna soovini, et „laul teile rõõmu rinda loogu, mälestusi kauneid rinda toogu!"

Järgnevalt laulis koor E. Tubina „Igatsusè", siis meeslauljaist moodustatud meeskoorina N. Laanepõllu ja A. Läte laulud, sopran Alli Vähi laulis E. Griegi „Sind armastan" ja G. Ernesaksa „Hämardunud rannal", trio Erika Kolli, Linda Toming ja Viive Musta kaks kergemazhanrilist laulu, Alli Vähi ja Linda Koff duetina P. Tammeveski ja A. Läte laulud, bariton Andres Raudsepp J. Mandre ja H. Meri laulud ning selle järel end ise kitarril saates ja rahvast refrääni-de puhul kaasa laulma kutsudes „Meenuta selgeid septembrikuu päevi" ja „Piibu laulu".

Sõnalisel poolel Leida Järvi esitas suurepäraselt ilmeka Riin Rivanoole veste „Laul", koori naisliikmeist moodustatud naiskoor laulis E. Oja ja M. Lüdigi laulud, L. Koff ja A. Raudsepp duetina H. Wetterlingi „Hele täht", Cantate Domino meeskoor jälle J. Simmi „Oma saare", kus solistiosa laulis A. Raudsepp, segakoor täies koosseisu laulis S. Purre „Jaaniõhtu" ja U. Kasemetsa „Muhulane". Enne viimast laulu ütles koorijuht C. Kipper, et osavõtjate hulgas on ka helilooja U. Kasemetsa ema, kellele anti tugev aplaus.

Kavaline osa lõppes ühislauluga „Mu meelen kuldne kodukotus", misjärel igale lauljale ja õhtu korraldamisel kaasabi andnud osalistele anti kooriesimehe N. Linnu poolt nelgiõis.

Õhtusele kavale elati soojasüdamiselt kaasa, mis tõesti tõi meelde teatud momente kaugele jäänud noorusmaa elust ja sündmusist. Õhtu üldkorraldaja oli Nelly Lind, muusikajuht ja klaverisaatja koorijuht Charles Kipper.

Kavale järgnes kohvi ja oodati suure põnevuse ning pingega rohketest võitudest võidulootusi andvale loterii loosimisele.

Neeme Järvi juhatab Metropolitan Opera orkestrit

Maailmakuulus Metropolitan Opera korraldab käesoleval kevadel ringreisi Põhja-Ameerikas ja sellega seoses annab matinee-etenduse laupäeval, 30. mail Detroidis. Etendus toimub kell 1.30 p.l. ja seal esitatakse Saint Saens ooper „Simson ja Delila", kuna ooperi-orkestrit juhatab Neeme Järvi.

Eesti Kunstide Keskuse kaudu on võimalik saada sellele etendusele pileteid, mis maksavad $10 ja $7.50, tel. 485-0141 või EAK kaudu. EKK president Stella Kerson ütles, et kui soovijaid oleks rohkem, siis võiks Torontost ühissõidu organiseerida, pealegi keskpäevane etenduse aeg võimaldab veel samal õhtul tagasi Torontosse jõudmist.

Sobivaks KINGIKS igale noorele kooli lõpetamise ja leeri puhul on

kvaliteetne saksa

kirjutusmasin

Olympia

TEIE

YORK BUSINESS MACHINES

286 Eglinton Ave. West
Toronto. Tel. 481-5673
M4R 1B2

Aprilli lõpul toimus Aino Kure klaveristuudio ja Tiina Kiik'i akordionistuudio ühine õpilasõhtu. Pildil esinenud õpilased koos oma õpetajatega. Esimeses reas vasakult: Danny Kagan, Vanessa Shankman, akordioniõpetaja Tiina Kiik, klaveriõpetaja Aino Kurg, Michelle Craith, Kyllike Sillaste ja Ruth Shimmermann; teises reas: Risto Leivat, Heikki Altosaar, Erik Silmberg, Tiia Pihl, Mikk Altosaar, Christopher Timusk, Andrus Küng, Marcus Silmberg; kolmandas reas: Peter Sõrra, Patrick Strauss, Kristine Neps, Julia Fleming, Paul Strauss ja Martin Kiik.

Eesti lasteaias 24 lõpetajat

Hoogne lõpupidu ja emadepäev Toronto Eesti Majas

Läinud laupäeval toimus T.E.S. Lasteaia lõpupidu, kooliaasta viimane päev ja emadepäeva tähistamine. Veel kord elasid noorte suurpäevale kaasa lastevanemad ja vanavanemad, täites arvukalt Eesti Maja suure saali.

Sündmuse avas lavale kogunenud õpilaspere ees lasteaia juhataja Ilve Vaikla, tervitades lõpuaktuse ja emadepäeva puhul. Ta märkis, et möödunud õppeaasta on olnud töörohke ja osutas saali seinal olevaile õpilaste töödele, mis näitasid töö iseloomu. Kuid edasi on õpitud eesti keelt ja rahvatantsu.

Seekordne oli 16. lend, kus oli 24 lõpetajat.

Ta lootis et need noored jatkaksid õpinguid eesti täienduskoolis. Kahele kasvatajale Linda Kolgale ja Maret Pajole, kes lõpetavad kasvatajatöö, soovis ta kõike head, aga kõigile lastevanemaile südamest head emadepäeva, et neil oleks jatkuvalt tahet oma lapsi kasvatada eesti keeles ja eesti meeles.

Järgnes pastor T. Nõmmiku palvus. Ta pöördus noorte poole, öeldes et kõik asjad pole sama väärtusega, mõned on väga kallid, kuid mida kallim on asi, seda rohkem tuleb selle eest hoolt kanda. oma ema on kõige kallim, kes üldse saab olla, sellepärast peame emadepäeval teda austama ja alati tema eest hoolitsema.

Pöördudes Taevaisa poole, ta palus, et Jumal õnnistaks noori ja vanu, eriti aga emasid emadepäeval.

Õpilaspere laulis viis hoogsat laulu, „Emake", „Tänu", Jänes Pikkkõrv", Kiigu-liigu laevukene" ja „Rongisõit", juhatas muusikaõpetaja Leena Tiisman.

Edasi Rachel Goodman esitas klaveripala, IV klassi õpilased deklameerisid oma tehtud luuletuse, kus iga laps tänas ema eriasja eest, nende hulgas tänati ka ema, et ta oli lapse toonud eesti kooli. Lia Saastamoinen laulis, III klass deklameeris „Jänku", Katriina Küng esitas viiulipala, V klass deklameeris „Kevad", Pilvi Leesment esitas klaveripala ja siis järgnes lasteaia lõpetajaile lõpumärkide rinda kinnitamine ja tunnistuste andmine.

Tänavu lõpetasid lasteaia Martin Arro, Krista Baxter, Kalev Christie, Mart Einer, Paul Jomm, Lenita Karhunen, Tiina Kask, Katriina Küng, Eero Laansoo, Pilvi Leesment, Maaja Leivat, Katrin Lepik, Allan Metsalo, Toomas Orav, Toivo Pajo, Alissa Puhm, Kristi Rand, Tarmo Remmel, Riki Roos, Markus Timusk, Peeter Türk, Tarmo Uukkivi, Toomas Westerblom ja Marikka Meipoom.

Pärast tunnistuste andmist pöördus kasvataja Aime Saastamoinen lõpetajate poole, öeldes et täna on viimane koolipäev lasteaias. Kuigi olles lasteaia lõpetanud, jäävad nad ikkagi auõpilasteks.

Ta ütles noortele, et nad on lasteaias palju eesti keelt õppinud ja soovitas minna edasi õppima eesti täienduskooli, et veelgi rohkem tundma õppida eesti keelt ja kultuuri, kuid tähtsaim on, et noored austaksid oma vanemate kodumaad Eestit.

Lõpuks kõneles lastevanemate toimkonna poolt Ellen Leivat, kutsudes kõiki kasvatajaid lavale. Ta tänas neid, kes on oma parimaga kaasa aidanud lasteaia tööle, tänas lastevanemaid ja toimkonnaliikmeid ning korrapidajaid. Kuid suuremat tänu ta jagas kasvatajaile alates juhataja Ilve Vaiklaga, kellele järgnesid Pilvi Niit, Linda Kukk, Helle Repo, Helle Arro, Silvi Verder, Ene Kirsipuu, Aime Saastamoinen, Maret Pajo, Reet Scher, lauluõpetajad Leena Tiisman ja Tiina Norheim, erialal õpetajad Lii Baxter ja Evi Valge ning nädala sees toimunud lasteaia kasvataja Linda Kolga ja klaverimängija M. Kuutan. Igale kasvatajale kinkisid noored õpilased lilleõie, Maret Pajole veel tema lahkumise puhul puust taldreku lasteaia embleemiga.

Siis asusid lapsed peolauda, vanemad kohvi poolele.

Soovitakse High Park'i raj.

LAPSEHOIDJAT

pooleks päevaks 5 päeva nädalas alates septembrist. Tel. 766-1363

Eesti noorte parlament Saksamaal

BONN (ER) — Möödunud aasta lõpul toimus Bad Godesbergis eesti gaidi- ja skaudijuhtide aastakoosolek, millest võttis osa umbes kolmkümmend juhti ja noort üle Saksamaa. Aastakoosolekut juhatas maleva juht skm. Ülo Semmel, ning terve töö ja tegevus kulges rahulikus ning sõbralikus tööhoos. Saabunud oli ka rida tervitusi, nende hulgas eestlaste huvidekaitsjalt Elmar Reisenbergilt, Eestlaste Keskkomitee esimehelt Johannes Västrikult, praost Toomas Põllult, jt.

Esitatud tegevus- ja majandusaruanded kinnitati üksmeelselt ja siin avaldati tänu kaasmaalastele ning organisatsioonidele saadud toetuse ja abivalmiduse eest. Tulevane tegevuskava näeb ette mitmeid ettevõtteid nii üleriigilises kui lokaalses ulatuses, nende hulgas ka suvine kümne päevane laager Heidelbergi piirkonnas. Laager tuleb korraldamisele ainult siis, kui sellest leidub küllaldaselt huvitundjaid. Peale selle toonitati skautliku tegevuse ja töö vajadust rahvuslikul kasvatuspõllul ning rõhutati vajadust leida küllaldaselt järelkasvu, et rahvuslik töö saaks ka edaspidigi jätkuda.

Koosolekul tehti teatavaks ka skautlikul emadepäeval toimunud ülendused ja edutused. Gaidi hoolsusmärgi kandmise õigus on antud gaididele: Ivika Laev (Köln) ja Lea Küngas (Köln). Eeskujuliku gaidi märgi kandmise õigus anti gaididele: Astrid Leitaru (Sindelfingen) ja Maie Pust (Düsseldorf). Skautide osas tehti järgmisi edutusi ja ülendusi: hoolsaks skaudiks edutati Kalev Kasak (Ketsch) ning nooremskautmasteriteks ülendati: Raimond Leitaru (Sindelfingen ja Villu Küngas (Köln).

Sõbralik ja kokkukuuluvuse tunnet arendav aastakoosolek lõppes ühises tugevas sõprusringis.

Eskilstuna koolis tutvustati Eestit

STOKHOLM (EPL) — Eesti kultuuri ja ajalugu on väga vähe valgustatud Rootsis. Muuseas seetõttu otsustasime selle kohta koguda materjali, et oma rootsi koolikaaslastele jutustada. Seda räägivad noored eesti tütarlapsed Liisa Aus ja Maret Pella Eskilstuna ajalehele „Folketile".

„Gümnaasiumi ajal peab iga õpilane koostama eritöö mingil teemal, mille ta ise valib. Kogu töö jaoks on ette nähtud pidev aastapikkune pingutus.

Tütarlapsed jutustavad, et Rootsis on umbes 25.000 eestlast, neist umbes 500 Eskilstunas.

Noorte eestlaste jaoks on muuseas skautlik tegevus ja eelmise sügiseni tegutses täienduskool.

— Eestlaste hulgas on suur kokkuhoid. See kehtib ka teise ja kolmanda põlvkonna kohta, jutustab Liisa.

Liisa ja Maret ei käinud aasta eest samas klassis. Neil tuli mõlemil sama mõte pähe, et Eesti kohta kirjutada. Kui nad hiljem ühte klassi sattusid otsustasid nad seda üheskoos teha. Materjali kogumine võttis aasta aega, just nagu ette nähtud.

Eriti Esto ajal oli võimalik palju materjali muretseda.

Kui töö hakkas valmima, palusid tüdrukud luba seda tutvustada oma koolikaaslastele klasside kaupa ja mitte suures saalis kõigile ühe korraga, sel moel oli neil võimalik pikemalt ja korralikumalt jutustada, arutada ja vastata küsimustele, mis üles tõsteti.

Nad näitasid filme Estost ja skaudilaagrist ja pilte suvekodust. Peale selle olid nad laenanud rahvarõivaid oma sõpradelt ja esinesid neis, kui nad Eestist rääkisid.

Kokku käisid tüdrukud neljateistkümnes klassis Eestist kõnelemas.

Ühekordne elumaja - bungalow

MÜÜA

ideaalses asukohas, *Don Mills'is*, Torontos

3+1 magamistuba, suur krunt, inglis-prantsuskeelse kooli läheduses. Hea esimene Eesti Ühispanga käes olev hüpoteek.

Küsitav hind $169.500.-

Helistada 444-7278 ehk 444-6187

OVER 50 YEARS OF GM SALES AND SERVICE

HOGAN GM

Chev Olds Limited

5000 Sheppard Ave. E., Scarborough, Ont. M1S 4L9

PAUL JUTTUS

Müük ja rentimine

Tel. 291-5054, kodus 423-5716

Chevette	Malibu	Corvette	Delta Eighty Eight
Monza	Impala	Omega	Ninety Eight
Citation	Monte Carlo	Cutlas	Toronodo
Camaro	Caprice	Oldsmobile	Chevy Trucks and Vans

Hillside Bakery and Delicatessen

2851 LAWRENCE AVENUE E. Tel. 261-2238
(Hillside Plaza, Brimley nurgal)
Omanik Ake Saarinen

Värsked saadused iga päev —
Kõik delikatessid saate meilt

Ari avatud: teisip., kolmap. ja neljap. 9—6, reedel 9—7, laup. 9—4.
Esmasp. suletud.

$12.000 toetust ühiskonnale

Eesti Laenu- ja Hoiu Ühisuse edukas aasta Stokholmis

STOKHOLM — Stokholmis toimunud Eesti Laenu-Hoiu Ühisuse peakoosolekul konstateeriti, et eestlaste kontode arv ligineb 2000 ja hoiuste kogusumma ligemale 20 miljonile kroonile (ca 5 milj. dollarit). Laenu-Hoiu ühisuse tagavarakapital on 90.000 krooni (ca 22.500 dollarit) ning laste joonistusvõistlus tõi ühisusele juurde üle 40-ne uue kontoomaniku.

Rootsi raske majandusliku olukorra taustal, millest Eesti Laenu Hoiu Ühisuse juhataja Alfred Ventsel pikemalt refereeris Rootsi Riigipanga presidendi seisukohtade esitamisega, olid meie oma panga tulemused rõõmsalt rahuldavad. Nii kujuneski ELHÜ aastakoosolek optimistlikuks. Stokholmi Hoiupanga direktor B. Ekengren tervitades kokkutulnuid rõhutas omakorda,

et eesti panga osa, milline on ju omamoodi autonoomne ühik Stokholmi Hoiupangas, on ka möödunud aastal oma tegevuses suhteliselt edukam olnud peapangast,

kusjuures viimane ometi on järjest liginemas tõeliste suurpankade perre.

Aastakoosolekut juhatasid Gerhard Peet Göteborgist, Philip Selli Eskilstunast ja protokollis Johannes Aro Norrköpingist.

Tegevuse ülevaade ja 1980 a. rahaline aruanne kinnitati. Aruandest selgus, et 22 eesti organisatsiooni on saanud toetust, neist enim ESTO-80 ja Rahvuskongress.

Ajalehtede tellimispreemiaiks on antud toetusi üle 16.000 kr. ja laste joonistamisvõistluse auhindadeks 7500 krooni.

Kuna auhinnad maksti välja ELHÜ kontoraamatuis, siis selgus, et aastavahetusel oli nende „elavate" kontode arv üle 40. Seega on just noorte liikmete juurdetulek rõõmustav, mida ka koosolejate poolt märgiti.

Lisaks ligi 38.000 kroonilisele otsetoetusele on läinud kaudselt toetust eestikeelsetes lehtedes kuulutamise, eesti majade aktsiaina, esindamistena, eesti ettevõtjate ühingus liikmeksolemise jne. näol, nii et panga kaudu on eelmisel aastal tulnud üle 50.000 krooni eesti ühiskonna hüvanguks.

Juhatuse liikmeist olid ümbervalimisel Leo Karupää ja Agu Kriisa, kes üksmeelselt valiti tagasi nagu ka juhatuseliikme asetäitja Aarne Võting. Ümbervalimisele ei tulnud panga juhataja A. Ventsel, juhatuseliikmed Helmut Maandi ja Aksel Märk ning asetäitja Aleksander Sagim.

Koosolekul rõhutati, et hoiuste protsent eesti pangas on sama kõrge, kui vastavail kontotüüpidel teistes rootsi pankades.

Ka on panga saladus eesti pangas sama range, kui teistes pankades. Nii ei ole ka eesti panga juhatusel võimalik saada liikmete nimekirja, hoiustest rääkimata. See on muidugi raskendav asjaajamisel, valimiste korraldamisel, uute liikmete värbamisel jne. Ometi panga saladuse kindlus on usaldus panga vastu.

Usaldus panga vastu on eriti rõhutatav praeguses raskes krediidi olukorras, milline ei valitse ainult Rootsis, vaid ka paljudes teistes maades.

Aastakoosolekule järgnenud lõunal võtsid sõna pangadir. B. Ekengren ja esinduskogu liige Virge Hint.

A. M.

Kristi Virkhaus-Kjeldsen töötab USA-s ESPN-televisiooni juures assistent-supervisorina. Sellisena võttis ta osa ka president Reagani ametiõnnistamispidustuse TV-saate korraldamisest Washingtonis. Varem oli Kristi Virkhaus kehakasvatuse pedagoog.

Paljud eestlased majaomanikud ei tea,

et teen igasuguseid raud- ja puuaedu

kruntide ümber.

B. RISTIMÄGI, tel. 759-6424

Jõekäärul väike suvila

ÜÜRIDA

terve suve, kuu või nädalaviisi. Helistada õhtuti 222-5358 — Kütt

SPORT

Spordiuudiseid kodumaalt

Tartus peeti Eesti koolinoorte esivõistlused tütarlastele males. Neljateistkümne tütarlapse hulgas oli parimaks Jelena Oja Tallinnast 9,5 punktiga, teine Kaja Jaaniste Paidest 9 p., kolmas Leelo Hiie Tallinnast 8,5 p. Pärnus võistlesid samal ajal 16 noormeest, kus esikohale tuli Kalle Kiik Rakverest 13,5 punktiga, teine Lembit Oll Kohtla-Järvelt 11,5 p., kolmas Igor Rõtov Tallinnast 10,5 p.

☆

Tallinnas peeti murdmaajooks, kus 10 km distantsil oli parim läänlane Villy Sudemäe ajaga 31.04,4, teine tallinlane Toivo Koovits 31.05,0, kolmas V. Heerik 31.40,8. Naiste 3000 m olid kiireimad Luule Murula Jõgevalt 10.15,8, teine Eve Rõzova 10.29,4, kolmas Rita Rehe 10.44,0.. Samal distantsil noormeestest oli esimene Tõnu Silla 8.45,2, teine Mati Kärt 8.51,4, kolmas Arvi Kelder 8.52,5. Üldse võttis jooksudest osa 185 jooksjat.

☆

Tartu peeti Eesti kõrgemate koolide ujumismeistrivõistlused. Tänavuste meistrivõistluste parimaks ujujaks tunnistati Heiki Lomp Tallinnast ja Lilian Matsar Tartust. Esimene tuli esikohale meeste 100 ja 200 m rinnuli ning 200 m kompleksujumises aegadega resp. 1.08,5, 2.25,4 ja 2.18,4. Teine naiste 200 ja 400 m vabaujumises ja 200 m liblikujumises aegadega resp. 2.22,9, 5.11,2 ja 2.59,5. Võistkondlikult tulid esikohale Tartu ülikooli ujujad.

☆

Rootslastele edukal N. Liidu—Rootsi ujumismaavõistlusel Södertälje 25 m basseinis tegi kaasa tallinlane Ivar Stukolkin, kes 200 m vabaujumises ületas koks korda möödunud aastal Pariisis püstitatud Eesti rekordi ajaga 1.51,09 ja 4 x 200 m teateujumise esimesel etapil 1.50,42.

KAI KÄÄRID

MAALID MÜÜGIL suures valikus. Helistage ette 225-5595.

390 Princess Ave., Willowdale

Suuremad laskevõistlused Torontos

Toronto Eesti Püssi & Püstoliklubi korraldab oma 15-ne aastapäeva, Eesti Keele ja Eesti Kooli Aasta ja Tallinna Festivali tähistamiseks 18. kuni 21. juunini suuremad siselaskeraja võistlused. Nendest on peale Toronto laskurite osa võtma kutsutud Montreali, Thuder Bay, Hamiltoni ja St. Catharinesi laskesportlased. Võistlused toimuvad seitsmes klassis, kaasaarvatud võistlused gaididele, skautidele ja hundudele. Samuti on ette nähtud võistlus püstolist laskmises.

Igale grupile on ette nähtud kolm kohta ning noortele tasub kõik võistluste kulud Eesti Püssi & Püstoliklubi. Võistluste kohtunikud on: J. Reinoja, J. Vares, A. Oiling, A. Kontus, A. Toming, H. Kivi, A. Kütti, A. Tinits ja E. Gering.

Võistluste asukohaks on Torontos Eesti Majas asuv siselaskerada.

Geislingeni Eesti Gümnaasiumi endiste õpilaste ja õpetajate koosviibimine

Geislingeni Eesti Gümnaasiumi endiste õpilaste ja õpetajate kokkutulek korraldatakse tänupühade ajal 26.—28. nov. 1981 Chicago Eesti Majas ja selle lähedal asuvas Lincolnshire Marriott Resort hotellis koos KLENK'i päevadega. Esialgselt raamkavas on: neljapäev, 26. nov. — tutvumise päev, õhtul kell 19:00 kontsert, reedel loengud ja ettekanded, kaastegevad Feliks Oinas, Roman Toi, Taavo Virkhaus, Mardi Valgemäe, Ruth (Mikkelsaar) Tulving, Priit Vesilind jt. Priit Vesilind, kes käis National Geographic Magazine ülesandel Eestis, näitab oma reisist valguspilte. Reedel kell 19:00 peetakse Geislingeni õhtu, milleks on lubanud kaasabi Olaf Kopvillem, Jyri Kork jt. Laupäeva hommikul jatkuvad loengud ja ettekanded, õhtul kell 19:00 on sõpruspidu orkestri ja tantsuga. See kava on esialgne ning kui leidub veel meie sugulaste või sõprade hulgas talente, palume sellest teatada Astrid (Teder) Jaansonile, Olaf Kopvillemile või Jyri Korkile.

GEG kokkutuleku peakorraldajateks Chicagos on Astrid (Teder) Jaanson, Lore (Kirs) Mikkau ja Gilda Karu. Idarannikul on abiliseks Ilvy (Meriloo) Karu, Jyri Kork ja Ülo Prima, läänerannikul Virve Lillipuu ja Kanadas Olaf Kopvillem.

Organiseerimise töö GEG kokkutulekuks on arenenud väga hästi. Huvi kokkutulekuks on suur ning on loota, et Chicago Eesti Maja kujuneb tänupühade ajal GEG'i peakorteriks.

Hotellis tubade kinnipanemiseks helistada Astrid (Teder) Jaansonile tel. 312/255-7535 või Urve Auksile tel. 312/460-1837. Urve Auksi ja Matti Vaga on KLENK'i päevade peakorraldajad.

Kui on veel mingeid erisoove või küsimusi, siis palutakse astuda ühendusse Chicago peakorraldaja Astrid (Teder) Jaanson'iga aadressil: 1411 South Kaspar, Arlington Heights, Illinois 60005, tel. 312/255-7535.

Eesti Rahvusteater Kanadas hiljutise teatrietenduse ajal toimus St. Lawrence Centre fuajees Eesti Etnograafiline Ringi näitus eesti rahvarõivastest ja tarbekunstist. Pildil näituse üks korraldajaist Hilda Härm väljapanekute juures. Foto: Vaba Eestlane

Pensionäride Klubi tänab

Südamlik tänu kõigile heldekäelistele annetajaile ja loterii külastajaile, kes oma panusega aitasid kaasa loterii heaks kordaminekuks. Palju tänu virkadele käsitööringi daamidele, eesotsas pr. E. Kummiga nägusate käsitööde valmistamise eest. Suur-suuraitäh kõigile vabatahtlikele kaasaaitajatele loterii läbiviimisel: maitsvate palade küpsetajaile, perenaistele, einelaua abistajaile ja saali korraldajaile.

Ameerika loterii võite on veel väljavõtmata: roheline nr. 42, beezh nr. 12 ja 55, oranzh nr. 102, kollane nr. 70, sinine nr. 282. Nimetatud võite antakse välja Eesti Majas käsitööringi ruumis igal kolmapäeval kelle 11—1-ni kuni 27. maini.

Juhatus

Göteborgis austatakse koorijuht Harry Truusi

Göteborgi Eesti Naiskoor alustas oma tegevust 16. aprillil 1967. Praegu laulab kooris 30 lauljat. Koori juhatas algusest peale kuni 1980. a. kevadeni Harry Truus, kes siis tervislikel põhjusil oma koorijuhi kohused üle andis Hilja Ivalole. H. Truusi juhatusel on koor Göteborgis andnud 11 iseseisvat kontserti, korraldanud kontsertreise Stokholmi, teistesse Rootsi linnadesse, aga ka Norrasse. Koor on laulnud ka rootsi ja eesti üritustel, võtnud osa laulupidudest Rootsis ja Euroopa laulupidudest Saksamaal, samuti ESTO-80 laulupeost. Arvesse võttes Göteborgi Eesti Naiskoori laulukultuurilist tegevust, hindas Rootsi Eestlaste Esindus koori 1975. aasta kultuuriauhinnaga.

Göteborgi Eesti Naiskoor korraldab oma senisele juhile austusavaldusena ja tänutähena kontserdi, mis toimub maikuu lõpupoolel. Kontserdil on kaastegev ka Göteborgi Eesti Meeskoor Eero Tarjuse juhatusel.

Hille Jaanusson doktoriks

STOKHOLM (EPL) — Stokholmi ülikooli arheoloogia, eriti põhja-euroopa, instituudis kaitses 29. aprillil väitekirja doktori kraadi saavutamiseks riigi ajaloomuuseumi töötaja fil.kand. Hille Jaanusson.

Väitekiri käsitles hilispronksiaja keraamilisi leidusid ja väljakaevamisi Hallundas, mis olid eriti tulemusrikkad tervelt 49.000 keraamilise killu leidmise näol.

TORONTO LINN

Muudatusi jäätmete äraveos

Victoria Day ja Queen's Birthday — esmaspäeval, 18. mail, 1981.

Esmaspäeval, 18. mail, 1981 ei toimu jäätmete kogumist.

Normaalne esmaspäevane kogumine toimub **teisipäeval.**

Normaalne teisipäevane kogumine toimub **kolmapäeval.**

Kolmapäeval, 20. mail EI toimu AJALEHTEDE ja suuremate esemete (külmutuskapid, tugitoolid, madratsid, puumaterjal, oksad jne.) kogumist.

Säilitage ajalehed ja suuremad esemed kolmapäeval, 27. mail toimuvaks äraveoks.

Pidage meeles: Torontos on 18 klaas- ja metallnõude kokkutoomise keskust. Lähema informatsiooni saamiseks helistage 367-7742.

R. M. BREMNER, P.Eng., F.I.C.E,
Commissioner of Public Works
City of Toronto

VABA EESTLASE TALITUSES müügil stereo heliplaat

INGEMAR KORJUS bass-bariton

CHARLES KIPPER — klaverisaade

Metsateel (A. Kapp), Ennemuiste (M. Saar), Üks suu (M. Saar), Muremaa (R. Päts), Laul sõnajala õiest (T. Vettik), Sind tervitame kuldapäike (A. Karindi) ja Rändaja õhtulaul (J. Tall) ja rahvalaule: K. Raidi seades — Laulu mõju, Kui ma hakkan laulmaie, Ära viies ja Kivikasukas, L. Virkhausi seades — Kus on kus on kurva kodu, V. Kappi seades — Linakatkuja ja J. Zelgeri seades — Kanneldajast vend.

Hind $9.50 pluss postikulu $1.—

ANDRES KÜNG

MIS TOIMUB SOOMES

Kirjastus Välis-Eesti & EMP
311 lk. Hind $14.00 br. + saatekulu 50c

Eesti ajakirjaniku teos põhineb laialdasele allikmaterjalile. Ta analüüsib Soome sise- ja välispoliitikat, riigi tänapäevast olukorda ja suunda, Nõukogude Liidu Soome-poliitikat, Soome valitsust presidendist parteieluni ja palju muud, tuues Soome saatusest huvitatud ingejaile palju uusi andmeid.

Müügil Vaba Eestlase talituses

Tagasivaade

Tuntud eesti haridustegelane, kirjanik ja ajakirjanik Märt Raud, kes suri Solnas, Rootsis 11. jaanuaril 1980. a. ja tema 99-ndas eluaastas, on 25 oktoobril 1971. a. Berghammas, Rootsis, kirja pannud alljärgneva autobiograafia, mis on aktuaalne ka tänapäeval, kuna terve ta elu on olnud raugemata võitlus.

2.

Saksa okupatsiooni valitsus tahtis sulgeda senised lehed ja asutada uued, sulgemisele pidi tulema ka „Postimees". Asemele asutas Maarahva Liidu Tartu osakonna juhataja O. Rütli kokkuleppel sakslastega päevalehe „Maaliidu", soovides jääda tema seljataguseks juhiks. Jaan Hünersonil õnnestus plaanist kriips läbi tõmmata. Peatoimetajaks kutsuti Tallinnast pangadirektor Georg Vestel, kes aga seadis sakslastele üles rea tingimusi, muude seas nõudis ta, et edasi jääks ka „Postimees". Sakslased võtsid tingimused vastu (pidades nõu Berliiniga. G. Vestel heitis O. Rütli poolt ametisse kutsutud toimetajad üle parda, koostas uue toimetuse kutsudes sellesse peale muude Jakob Mändmetsa, äsja ülikooli lõpetanud Artur Tupitsa ja minu. Kogu suve käis ränk võitlus okupatsiooni võimude ja G. Vesteli vahel. Lõppes võitlus sellega, et Vestel vangistati, kuid ka okupatsioonile tuli lõpp. „Maaliit" viidi Tallinna, mina läksin Tallinna „Päevalehe" toimetusse. Seal viibisin vaid lühikest aega — algas Vabadussõda ja mind määrati ohvitseride ja ametnike reservi.

5.

Reservist otsis mu üles Ülemjuhataja staabiülem polk. J. Soots ja määras mind „Trükitööde sõjaväelise kontrolli" Tartu punkti organiseerijaks. Koostasin haritlastest punkti staabi, enda kätte võtsin Sootsi käsul Tartu ajalehtede („Postimees" ja saksa lehed), muude trükiste ja telegrammide tsenseerimise. Nii sai end. „Postimehe" toimetajast lehe tsensor — mõlemate täielikuks rahuloluks.

Raskeks läks töö Tartu rahukonverentsi ajal, kui tuli tsenseerida välisajakirjanike telegramme. Viibisin „sõjariistade rahu" ja rahulepingu allakirjutamisel, seistes J. Poska selja taga. Seetõttu võin kindlasti tagasi lükata memuaaride kirjutaja Toominga vale, et J. Poska olnud rahulepingu allakirjutamisel purjus.

6.

Pärast rahulepingu allakirjutamist kutsus Tõnisson mu tagasi „Postimehe" juurde. Sain seal viibida ainult paar kuud, sest Pärnu Maakonnanõukogu valis mind tagaselja Maakonnavalitsuse liikmeks ja Maakonnavalitsuse juhatajaks, A. Jürgenstein soovitas ameti vastu võtta — ma pidavat kätte õppima omavalitsuse töö. Uus amet oli huvitav. Kuna kantseleitöö oli sekretär A. J. Leinjärve vilunud ja osavates kätes, jäi mul palju aega sõitmiseks maakonnas ringi ja tutvumiseks uute koolioludega. Koolinõunik J. Tõõtsi õpetas mulle seejuures kätte koolide revideerimise aabitsa.

Pärnus sain töötada 1922. aasta kevadeni. Tekkis ränk konflikt uue maakonnanõukogu vasakpoolse enamusega (tööerakonnast kommunistini), kes tahtis teha Maakonnavalitsust vastu maavalitsemise seaduse määrusi parlamentaarseks asutuseks, kes peab kohe ametist lahkuma, kui ta ettepanek nõukogus läbi kukub. Maakonnavalitsus aga nõudis, et tuleb käia seaduse järgi, mis valib asutused kindlaks ajaks. Sisuliselt jäi Maakonnavalitsus stabiilseks, aga mina enam ei tahtnud töötada tolles õhkkonnas ja lahkusin.

7.

Viljandimaa haridusnõukogu valis mind teiseks koolinõunikuks. Sain enda kätte põhjapoolse maakonna. Sellele lisaks pärast koolinõunike arvu koondamist pool Järvamaad. Pärnu konflikti pärast võttis Viljandi vasakpoolne blokk mind vastu vaenulikult, Viljandis oli võimul tööerakonna hegemoonia, ning tema häälekandja „Sakala" oli kodanlike erakondade vastu teravalt vaenulik. Rahvaerakonna, kristlik rahvaerakonna ja põllumeeste kogude kohalikud juhid astusid kokku ja asutasid vastukaaluks „Sakalale" ajalehe „Oma Maa". Seejuures kasutati minu kui endise ajakirjaniku abi. Selle eest laskis uue maakonnanõukogu vasakpoolne blokk (tööerakond, asunikud, sotsialistid ja kommunist) mu ametist lahti ettekäändel, et mul puuduvat ülikooliharidus (tol ajal oli 80% koolinõunikest ilma ülikooli hariduseta). Haridusminister Rahamägi protesteeris otsuse vastu, ning Viljandi Ringkonnakohus, hiljem Riigikohus tühistasid seadusevastase otsuse. Töötasin Viljandis 12 aastat.

1934. a. suri mu sõber Pärnumaa koolinõunik J. Tõõtsi ning minister N. Kann paigutas mind mu palvel ümber tema asemele armsasse Pärnusse. Seal sain olla vaid kaks aastat, siis pidin üle kolima Tallinnasse Haridusministri abi F. V. Mikkelsaar tegi koolinõunikele korralduse, et igaüks neist peab spetsialiseeruma ühesse ainesse nii, et teda sel alal võib pidada erialaliseks. Mina valisin usuõpetuse ja kasvatusküsimused. Kirjutasin a. 1926 usupedagoogilise teose „Usk ja kasvatus. Usuõpetuse põhimõttelisi küsimusi". Selle võtsid heatahtlikult vastu nii konservatiivsed kui liberaalsed teoloogid. Kiitsid teda peale muude prof. J. Kõpp, „Protestantliku Ilma" toimetaja Th. Tallmeister kui ka üks saksa pastor. Haridusminister saatis raamatu koolidele tasuta.

8.

A. 1936 sain haridusminister A. Jaaksonilt käsu tulla Haridusministeeriumi haridusnõunikuks algkoolide alal. Kahju oli Pärnust lahkuda, aga käsk oli käsk. A. Jaakson tegi ministeeriumis tähtsa uuenduse — ta nimetas haridusnõunikud peainspektoriteks (koolinõunikud nimetati ümber inspektoriteks) ning suurendas nende võimu. Selleks oli eriline põhjus. Pärast kauakestnud vaidlusi toodi põllutöökoolid Põllutööministeeriumi alt Haridusministeeriumi alla. Valitsuse poolt oli seejuures tingimuseks, et nende juhiks peab olema põllutööeriteadlane.

Kuna kutseoskuseosakonna direktor V. Päts oli sel alal võhik, siis kutsus A. Jaakson põllutöökoolide peainspektoriks dr. E. Terasmäe ja andis talle õiguse teha omal alal iseseisvaid korraldusi ning teha ettekandeid ministrile möödudes osakonna direktoreist. Samad õigused said nüüd loomulikult ka teised peainspektorid. See tõttu sain ka mina omal alal (algkoolid, vähemusrahvuste koolid, õpetajate ettevalmistuse asutused ja koolide järelevalve) suure iseseisvuse. A. J. Leinjärve määramine vabaharidustöö nõunikuks toimus minu ettepanekul mööda minnes direktorist.

Jätkasin kirjanduslikku tegevust. Usuõpetuse alal ilmusid raamatud: „Teid ja võimalusi usuõpetuse elustamiseks"; koos praost A. Arumäega (pärast koolinõunik J. A. Luuri surma) „Usuõpetus algkooli vanematele klassidele" (trüki hävitasid kommunistid). Algkooli lõpetajate taseme uurimuse alal, mille korraldasid Eesti koolinõunike ühing, langesid minu alaks usuõpetus ja kasvatus. Mu sulest ilmusid uurimused: „Algkooli lõpetajate tase usuõpetuses" ja „Algkooli lõpetajate moraalne tase".

Peale selle kirjutasin psühholoogilise etüüdi n.n. „kraadepoiste" kohta — „Härrasnoored". E. Ohvitseride kogu esimehe kindral J. Sootsi soovil koostasin J. Laidoneri pühendatud teose arhiivmaterjali põhjal: „Kindral Laidoneri Genealoogia". Suuremaks tööks oli monograafia „Eesti Vabariigi President Konstantin Päts". Kuulunud E. Õpet. Liidu ajalehe „Õpetajalehe" toimetusse kirjutasin selle joonealuses oma esimese romaani „Veerev kivi", milles esitasin õpetajate tüüpe.

9.

Pärast kommunistlikku riigipööret vallandas Varese valitsus mind oma esimesel koosolekul. Uus minister J. Semper, kellega olin töötanud koos HM. raamatukogude komisjonis, ei tahtnud minust siiski lahti saada, vaid määras mu Läänemaale koolide inspektoriks. Niipea kui sellest sai kuulda Komsomol, protesteeris ta ägedasti mu määramise vastu. Haridusministeerium vabastas mind kohe haiguse ettekäändel.

(Järgneb)

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

TED ROLAND LAAN
advokaat-notar
133 Richmond St. W., Ste 705
Toronto, M5H 2L3
Tel. 364-7072

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAAR, C.A.
Chartered Accountant
55 University Ave., Ste. 600
Tel. 862-7115
Toronto, Ont. M5J 2H7

DR. S. BROGOWSKI
OPTOMETRIST (OPTIK)
Tel. 531-4251
412 RONCESVALLES AVE.
AT HOWARD PARK

VABA EESTLANE

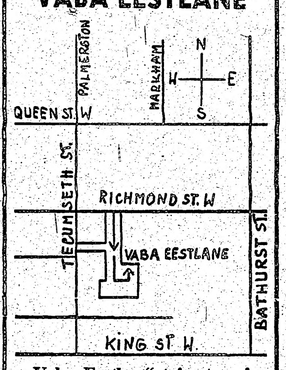

„Vaba Eestlase" toimetuse ja talituse asukoha plaan

TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast reedeni kella 9—3-ni

Telefonid: toimetus 364-7521
talitus 364-7675

Toimetajad kodus väljaspool tööaega:
Karl Arro 482-0242
Hannes Oja 481-5316

Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni esmasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.

KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.

Kuulutuste hinnad:

üks toll ühel veerul	$4.—
esiküljel	$5.—
tagaküljel	$4.50

KUULUTUSI VÕTAVAD VASTU:

1. **Vaba Eestlase talitus**
135 Tecumseth Street
Telefon 364-7675
Postiaadress: Box 70. Stn. C.
Toronto, Ont. M6J 3M7
Talitus väljaspool tööaega:
Helmi Liivandi 251-6495
2. **Mrs Leida Marley**
Ajutine aadress:
37 Mann Ave.
Toronto, Ont. M4S 2Y2
Telefon: 483-2588

Eesti prototüübiks etnilistel õpingutel

Huvitav projekt Ühendriikides, Connecticutis — Pilk New Yorgi Kultuuripäevade ettekannetele

Avaldasime „Vaba Eestlase" veergudel 28. aprillil kokkuvõtliku ülevaate New Yorgis ülestõusmispühade ajal toimunud Kultuuripäevade sündmustest. Nüüd on meile saabunud meie kaastööliselt päevade kohta pikem ja üksikasjalikum ülevaade, mille toome alljärgnevalt.

NEW YORK (VE) — Selleaastased Kultuuripäevad toimusid nagu varemgi ülestõusmispühade ajal, mis sel aastal olid märksa hilisemad ja õierikkamad.

Ürituse avamine toimus neljap., 16. aprillil Liivi Jõe poolt, kes eriti alla kriipsutas eestlaste möödunud-aastast kultuuripanust Ameerikas. On esitatud Arvo Pärdi helitöid (Carnegie Hallis ja mujal); Broadwayl lavastas Natalia Makarova ühe Maia Murdmaa balleti ja Neeme Järvi on juhatanud mitut ameerika tipporkestrit, tutvustades ka Ed. Tubina loomingut. Avasõnade järel tegi Kultuurfondi esimees Villi Kangro teatavaks s.a. kultuuriauhinna, mis anti seekord institutsioonile, nimelt Lakewoodi Eesti Arhiivile. Kavas oli veel viiulimuusikat soomlase Eero Lagerstami esituses, kes on Tampere Linnaorkestri kontsertmeister. Klaveril — Erik Veski. Samaaegselt toimus ka kunstinäitus „Valik seitsmekümnendate aastate Tallinna graafikast", mille 23 tööst suurem osa oli varustatud kunstnikunimedega nagu Viive Tolli, Peeter Ulas ja Concordia Klar.

Ametlikule osale järgnes seltskondlik koosviibimine klaasi (või paari!) shampanja juures.

Esimene „tööpäev" algas Lennart Mere tuttavate soome-ugri hõime käsitlevate filmidega eesti ja inglise keeles.

Sõnaliste ettekannete sarja avasid Ilmar Mikiveri keele- ja mõttevärsked „Ääremärkmed viimase aja eesti kirjandusest". Kõneleja tutvustas Kodu-Eesti uut luuletajate põlvkonda. 60-ndate aastate järelarbujatele, nn. 60-ndate aastate poistele, järgnesid 70ndate aastate tütarlapsed. Viimastel pole mitte üksnes arvuline ülekaal, vaid nad on toonud kirjandusse palju uuenduslikku. On tekkinud uus vaade elule ja kontrast 60-nendate ja 70-nendate vahel on suur. Kui varem domineeris maa-aineline olmekirjandus, siis on kirjandus nüüd linnastunud. Paljudel noorkirjanikel on ka kõrgem haridus. Nende hulgas paistab silma Tartu vaimu „elitarism".

Kõneleja loetles ka debütante, tõstes välja tütarlastest Doris Kareva ja pidades poistest lootustandvamaks Priidu Beierit.

Järgmine kõneleja, dirigent-helilooja Taavo Virkhaus, analüüsis Ed. Tubina sümfooniamuusikat, kasutades helisalvestusi Viiendast ja Kümnendast sümfooniast; esimest Neeme Järvi ja teist omaenda juhtimisel Baltimore'i Estol. Huvi nii Mikiveri kui Virkhausi ettekannete vastu oli suur ja järgnenud küsimuste-vastuste periood elav.

Sama päeva õhtul esitas NYE Teater veel osa oma menukast, 15. veebr. esietendunud segakavast: „Stseene algupärasest lavaloomingust" ja Bernard Kangro lühinäidendi „Üle jõe" innuga kaasaelavale publikule.

Pühade laupäeva värvikaks avataktiks oli lühike, insener Olaf Söödi film purilennust, mis oli võitnud Itaalias amatöör-võistlusel II auhinna. Järgnesid ettekanded luuletaja Urve Karuksilt ja romaanikirjanik Elin Toonalt. Esimene kõneles Betti Alverist, käsitledes poetessi elu ja selle traagikat.

Samuti tema tööd — eriti seda osa, mis valmis pärast kahekümne aastast vaikimist Nõukogude rezhiimi tulles.

Tema luule iga rida on laetud keeleilust ja mõttetihedusest ning selle vorm on selge ja kontuuririkas. Kõneleja mõtestas lahti rea Alveri võrdkujulisi ja tähendusrikkaid luuletusi, kusjuures tema erilise tähelepanu osaliseks said kaks keskseimat neist: „Süda" ja allegoorilise poeem „Leib". Urve Karuksil on kahest viimatimainitust valminud ka tõlked, mis avaldatakse Itaalias.

Kirjanik Elin Toona rääkis oma pooleli-olevast teosest: „Tiiu kahel kaldal". See on romaan kahest mõtlemise ajastust: ühelpool iseseisev Eesti — teisel Ameerika. Üks on minevikuks, teine — tulevikuks. Meie kultuur oli looduslik ja loomulik. Ameerika oma viib meid kaugemale loomulikust ja pürgib maailmaruumi.

Nimiosaline Tiiu seisab nende kahe kultuuri vahel ja tunneb, et ta pole võimeline ajaga kaasa sammuma.

Tulevik tormab talle vastu, aga tuleviku tühjus ei võlu teda. Autor lisas, et romaan lõpeb siiski helgema noodiga kui eelnevast võiks järeldada. Pärast mõlemat ettekannet esitati kõnelejaile taas rohkesti küsimusi. Karuksilt taheti kuulda enamat Alveri elust tänapäeval. Toonalt, kes varem elas Inglismaal, sealse elu erinevusest võrreldes siinsega.

Järgnes ingliskeelne ettekanne Columbia ülikooli professor Wesley Fisherilt, kelle erialaks on sotsioloogilised uurimused perekonna-elu kohta Nõukogude Liidus ja kes on neid teostanud ka Eestis. Tema seekordseks teemaks oli vaieldavus etniliste traditsioonide ümber. Kõigepealt valgustas ta sisserännu ajalugu. Kui esimene põlvkond immigrante säilitas oma kultuuri ja keele, siis teine hakkas juba keelt unustama.

Kolmas generatsioon, 30-ndais aastais, sündis juba ameeriklastena, osutades vähe huvi oma päritolumaade vastu.

50-ndais aastais oli märgata taas huvi tõusu etniliste pärimuste vastu: asutati ajaloolisi seltse ja elustati rahvakombeid. Kuigi praegu on üldiselt märgata pidevat langust rahvuskultuuride viljelemises, on siiski mõned asjad, mis on säilinud. Esmajoones toit ja mõned rahvusgruppide, eriti juutide juures, ka religioon.

Eestlaste osas on järelduste tegemine raske, kuna nad on jõudnud alles nüüd kolmanda põlvkonnani. Ka peab rõhutama olulist erinevust kahe grupi sisserändajate vahel: immigrandid, kes tulid Ameerikasse otsima majanduslikku heaolu kavatsemata kunagi tagasi minna, nagu näiteks omal ajal iirlased. Teise grupi moodustavad emigrandid, poliitilised põgenikud oma, võõra võimu poolt vallutatud kodumaadelt.

Etniliste gruppide osatähtsus on rassiküsimuste päevakorrale tõusmise järel tõusnud, ütles kõneleja, lisades et ta ei näe siiski, mis on selle otstarve.

Ettekanne tekitas ägedaid vaidlusi. Küsiti, et miks meie ei saaks hoida oma rahvuslikku identsust, kui juudid on selle säilitanud tervelt 2000 aastat. Rõhutati ka, et oleme siin teatud eesmärgiga: üks meie missioone näiteks on teha siin midagi nende heaks, kes on okupeeritud kodumaal. Meie otsesel mõjutusel on Eestis praegu rohkem kultuurilist vabadust kui Stalini ajal.

Sõbralikult ägedate vaidluste lõppedes järgnes prof. Fisheri väiteid vastandav ingliskeelne ettekanne: „Eesti prototüübiks keskkoolitasemelisteks etnilisteks õpinguteks — uurimisprojekt Connecticuti osariigis". Vastava projekti elluviija, keskkooli ajaloo-õpetaja Enn Kõiva andis pikema seletuse selle huvitava projekti kohta.

Nimelt valiti 66 aktiivse rahvusgrupi hulgast põhigrupiks, kelle najal neid uurimusi teosta-da, eestlased kui üks iseloomulikem grupp.

Töö käib üksuste kaupa; iga üksus töötab kaheksa nädalat. Tegeldakse peamiselt kultuuride analüüsiga. Kavas on ka film: „Eesti — läänekultuuri eelpost Balti mere ääres", mis käsitleb nii poliitilisi kui kultuurilisi aspekte. Enn Kõiva andis kujuka pildi nii erirahvuste kui Ameerika valitsuse elavast huvist etniliste küsimuste vastu.

Viimaseks esinejaks oli ajakiri „National Geographic'i" toimetusliige Priit Vesilind, kes näitas diapositiive, mis on valminud käsikäes tema huvitavate, kas valminud või teoksil-olevate artiklitega eelmainitud ajakirjas. Seeria kandis nime: „Tahiti — Soome — Pittsburgh". Lisaks esitas Priit Vesilind veel varem-demonstreerimata Eestis tehtud diapositiive. Võtetega kaasusid seletused.

Loengutelt siirduti lähedal-olevasse moodsasse koolimajja nautimaks Ed. Vilde draamat „Side" New Yorgi Eesti Teatri esituses.

See Ameerikas seni mängimata lavateos noore näitejuhi Urmas Kärneri lavastuses ning Jaan Kuuse ja Ralf Samsi peaosi kehastades, leidis sooja ja hindava vastuvõtu.

Seega oli kultuuriline osa läbi. Õhtul pakuti Eesti Majas veel kergemat laadi meelelahutust kabaree-õhtu ja noorte disko-õhtu näol. Nagu aga kombe ja korra kohaselt iga soliidne ettevõte lõpeb palvusega, nii ka Kultuuripäevad. Ülestõusmispühal hoolitsesid üritusest osalejate hingetoidu eest mõlemad NYE kogudused (ja kehakarastuse eest Helvik Türgi Turtle Bay Tavern).

K. T.

* Ilus on alati veidi maitsetu, sest ilu on silmatorkav, maitsekas aga harjumuspärane ja silmapaistmatu.

A. Valton

Abipraost Max Emil Saar 70

Kui see õige on, et väikese Hiiumaa inimesed jagunevad mitmesse liiki nagu nad ise väidavad ja et üks osa neist on eriti kannatlikud iseloomud, siis maksab juttu alustada. Max E. Saar on pärit Hiiumaalt ja tema rahulik ja tasakaalus iseloom on käinud juba pika tee ja ikka samaks jäänud. Ei teda ole suutnud muuta ei ilus noorusaeg kodumaal ega vaev ja vintsutused pikal ja konarlisel põgeniku teel. Ta on ikka rahulik ja sõbralik, kelle Jumalal on päevi ja peremehel leiba. Astume sellele mõnusale mehele veidi lähemale.

Max Emil Saar sündis Keinas, Hiiumaal, 5. mail 1911, kus isa oli valla sekretär. Ema aga põlise Emmaste koguduse Harju küla vöörmündri Peet Pada tütar. Pärast õrnu lapseaastaid viis isa amet perekonna Tartumaale ja kooli tuli juubilaril minna Tartus Treffneri juurde nii alg- kui ka keskkooli ulatuses. Viimase ta lõpetas 1930. Ülikooli Usuteaduskond köitis noorukit ja 1935 ta lõpetas selle õpingud. Pidas prooviaasta kirikuõpetaja kutsele valmistudes Koeru õpetaja A. Pähn'i ja Türi pastori P. Nõmmik'u juures. Ordineeriti vaimulikuks jõuludeks 1936 Tallinnas.

Ta vaimulik tööpõld näidati kätte Rakkes, kus tuli organiseerida uut kogudust asulas, kus olid suured lubjavabrikud ja küllalt inimesi, kuid lähimad kirikud Koeru, Väike-Maarja ja Simuna, kaugel. Mitte kaua ei püsi ta Rakkes. Sakslaste ümberasumisega avanesid mitmete koguduste tööpõllud ja noor vaimulik valitakse 1939. aastal Paide ja Anna koguduste pastoriks Järvamaa pealinnas. Seal ta töötas energiliselt kuni massilise maalt põgenemine 1944 hilissuvel ka teda viis Rootsi. Piiskop J. Kõpp'u organiseeritud kirikuvalitsuses Rootsi mandril on ta esimene peasekretär ja teenib kaasmaalasi laagrites ja asulates. 1948. aastal külastas ta meie kiriku esindajana Ameerikat ja just tol ajal Ameerikas võeti vastu seadus, et põgenikud saavad ka sellele maale asuda. Ta jäi siis Ameerikasse.

Varsti on ta väikese Lakewoodi linna eestlaste õpetaja ja sealt edasi asub ta 1957. aastal Bergen County eesti kogudust teenima ja samuti ka Patersoni kogudust New Yorgi lähistel. Neile kahele lisandub veel 1972. aastal Baltimore-Washingtoni Markuse koguduse teenimine. Kannatlikult sõidab ta nende koguduste pikki vahemaid ja teenib neid armastuse, kohusetunde ja hoolsusega külmal ja kuumal aastaajal.

1956. aastast alates on ta USA I praostkonna abipraost ja praosti k.t. ning valiti ka käesoleval juubeliaastal edasi oma praostkonna abipraostiks järgmiseks 5 aastaks. Tema töökus ja vaikne teeniv armastus on taganud temale koguduste hindamise ja poolehoiu.

Abipraost M. Saar on abielus Tartus tuntud prokuröri, riigikohtuniku ja Ülikooli õppejõu Richard Räägo tütre Hellega ja sellest abielust on sündinud tütar Anna, kes õpib keskhariduse lätteil.

Rohked koguduste liikmed Ameerikas ja Kanadas ja Eesti Ev. Lutheri Kiriku Keskvalitsus hindavad kõrgelt selle vaimuliku suurt töötahet. Soovime temale veel ilusaid aastaid jatkata ja Jumala rohket õnnistust tema tööle ja elule selle teostamisel.

Karl Raudsepp

Saksamaa praostkonna sinod Beckhofis

BONN — EELK Saksamaa praostkonna sinod tuleb kokku 20.—30. aug. Beckhofi asulas (Bielefeld-Sennestadt). Sinodil on esindatud 5 kogudust. Aukülalisena on lubanud sinodist osa võtta peapiiskop K. Veem. Sinodi jumalateenistused 30. aug. teenivad praost T. Põld ja abipraost dr. E. Kägi. Teemaks on „Jeesus Kristus — seesama eile ja täna ja igavesti".

E.R.

TEIE KUULUTE KANADALE

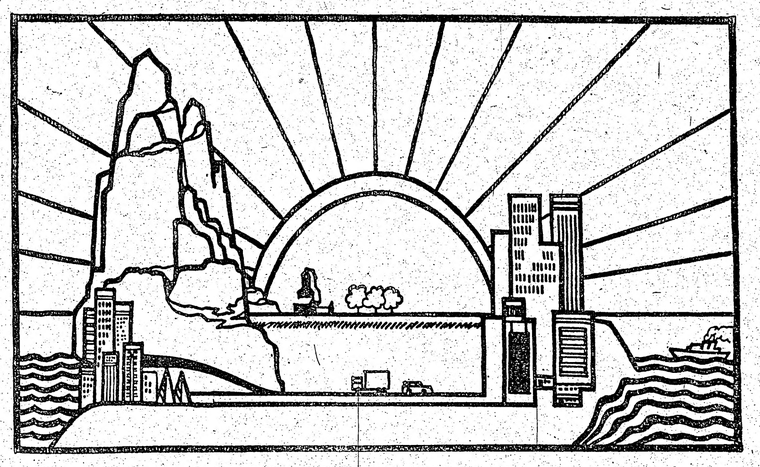

... JA KANADA KUULUB TEILE

Kanada on teie maa. Iga provints, iga linn, iga küla. Atlandi provintsid idas, võluv pealinna piirkond, kõrgustesse tõusvad Kaljumäed ning nende taga asuv läänepiirkond.

See on maa, mis omab võimsa loodusliku ilu, võltsimatu ja lihtsa sõbralikkuse ning suured kogemused puhkusevõimaluste loomisel, mida ükski teine maa ei suuda pakkuda.

Tutvunege mõne teise Kanada piirkonnaga sel aastal.

Canada

Siin on palju, mida vaadata.

Canadian Government Office of Tourism
Office de tourisme du Canada

● Thirlmere Eesti Seltsi Naisringi tegevusest võtab osa umbes 30 liiget. Juhatusse kuuluvad esinaine Ella Pikkat, juhatusliikmeiks Ellen Villing, Ingrid Kallas, Aino Mikker, Hilja Lipping, Linda Kuklane ja Hilda Kaarmäe. Möödunud 28. tegevusaastal oli eesmärgiks aidata muretseda näitelavale uus eesriie, mis ka tehti ja üles pandi. Ka on täiendatud köögivarustust mitme keedu- või kuumplaadiga, lauatarvete, linade ja muuga. Oma aastapäevade tähistamiseks on korraldatud käsitööde näitusi, viimati 1980. aastal ja oma liikmeile tasuta väljasõite.

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Teisipäeval, 12. mail 1981 — Tuesday, May 12, 1981

KIREV MAAILM

Ultraheli haiguste diagnoosimisel

Dr. Ants Toi loeng Tartu Instituudis

Möödunud kolmapäeval toimus järjekordne Tartu Instituudi loenguõhtu, kus pidas väga huvitava ettekande noorema põlve eesti arstiteadlane dr. Ants Toi, kes vaatles ultraheli, kui uuemat diagnostika vahendit arstiteaduses. Osavõtjaid oli ligi 60.

Õhtu avas Tartu Instituudi sekretär dr. E. Aruja, kes tutvustas noore teadlase senist elukäiku ja saavutusi. Dr. A. Toi on sündinud Tallinnas 1942. Ta lõpetas Toronto ülikooli 1966. aastal meditsiinilise doktori kraadiga. Pärast praktikaaastat jätkas õpinguid röntgenoloogia spetsialisti saamiseks Toronto ja Harvardi ülikoolides. 1971. a. kutsuti oma erialal Harvardi ülikooli arstiteaduse fakulteedi liikmeks. Kui Hamiltonis MacMaster ülikool avas oma arstiteaduskonnas röntgenoloogia professuuri, kutsuti ta 1974. a. sinna professori kohale.

Eesti arstiteaduse ajaloos on dr. A. Toi üks nooremaid meditsiini professoreid, kes 32-aastaselt sellisele positsioonile on jõudnud.

Ta on tänaseni tegev MacMaster ülikoolis, kus loeb röntgenoloogiat ja on samal ajal ülikooli haiglas diagnostilise ultraheli osakonna juhataja. On avaldanud oma erialal rea artikleid ja olnud nõuandjaks arstiteaduslike vahendite tööstustele. Inimesena tuleks lisada, et ta oli omaaegselt väga aktiivne kergejõustikus ja suusatajana, kuid on viimastel aastatel olnud edukaks purjesportlaseks, kes on saavutanud tähelepanuväärseid tulemusi Hamiltonis.

Järgnev loeng „Ultraheli — uuem diagnostika arstiteaduses"

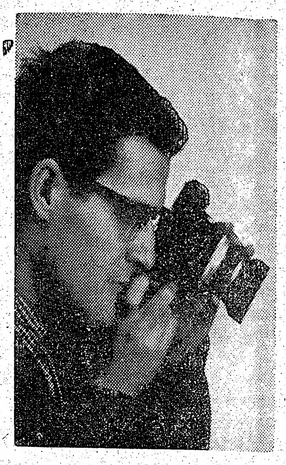

DR. ANTS TOI

tehti valguspiltide kaasabil ja selgitas viisi kuidas ultraheliga valgustamisel saadakse pilt inimese sisikonnast. Ta selgitas röntgeni ja ultraheli vahet. Need meetodid on suurel määral teineteist täiendanud.

Tänapäeval on nii, et kui röntgen ei avasta kõiki, siis saab seda teha ultraheli abil.

Dr. A. Toi ütles, et põhimõtteliselt toimib ultraheli sarnaselt radarile, kus raadio lühilainete asemel kasutatakse väga kõrgesagedussega heliaineid. Need ultrahelilained teevad miljoneid võnkeid sekundis võrreldes tavalise hääle saja või tuhande võnkesagedusega.

Diapositiividel esitatud näidete hulgas oli mitmeid pilte loote arengust, kus juba 9-nädalaliselt võidakse ära tunda pea, 12- ja veidi vanemana aga ka teisi organeid. Sellega on võimalik kuulata südametuksumist ja saab jälgida imiku liikumist emakojas juba enne kui ema seda ise tunneks.

Kuid selle kasutamine on andnud palju diagnostilisi tulemusi neeru- ja sapiuurimuste juures,

kus on suudetud vahet teha, kas küsimuses on pahatahtlik kasvaja või lihtne ummistus.

Ta seletas veel erinevust röntgenvõttega saadud pildi ja ultraheliga saadud ristlõikelise pildi vahel. Seni ei ole leitud, et see kuidagi mõjuks inimese tervisele, ka mitte imikute juures, kuna selle kasutamisel on energia väga nõrk võrreldes röntgeniga.

Dr. A. Toi esitas oma ettekande väga ladusas eesti keeles, olles imetlusväärselt kodus isegi mitmesugustes erialalistes oskussõnades.

Ettekandele järgne mitmeid küsimusi, misjärel dr. E. Aruja avaldas teadlasele tänu osavõtjate ja Tartu Instituudi nimel rikastamast instituudi tegevust väga huvitava ettekandega.

Shveitsi sõjalennukid harjutavad Rootsis

GENF — Shveitsi maa-ala on moodsatele sõjalennukeile nii väike, et Shveitsi küsis luba Rootsi valitsuselt Põhja-Rootsis harjutuslaskmiste sooritamiseks. Kaks prantsuse Mirage'i ja üks USA-st ostetud Tiger-hävitaja lendasid oma baasist Dubendorfist Vidselisse, Rootsi Lapimaale harjutama õhulahingute pidamist ning rakettide ja kahurite võimsuse kontrollimist.

Shveitsi Mirage'id on lennanud samasuguseil eesmärkidel Lapimaa soode kohal juba 1977. aastal. Pärast seda on Shveitsi õhujõud hankinud Tiger-lennukeid ning Sidewinder õhuvõitlusrakette, mida võib Shveitsi kohalt välja tulistatuina juhtida naaberriikidesse. Hamburi relvastatud, kuid rahuarmastava maana soovib Shveitsi vältida sõda, toetudes Rootsi abile. Shveitsi, Rootsi ja Austria vahel on arendatud mitmesugust sõjalist koostööd.

Sidewinder'ile lisaks kontrollivad shveitslased, kas juba 1964. a. nende õhujõududele muretsetud Falcon-õhuvõitlusrakettide eest hoolitsemine on toimunud nii hästi, et need on veel kasutamiskõlblikud. Samuti proovitakse hävitaja-lennukite kahurite korrasolekut. Rootsi on juba ette viidud 55 shveitsi spetsialisti ja 65 tonni materjali.

Infrapunase otsimise mehhanismiga varustatud Sidewinder rakettid on tegelikult väiksed reaktiivlennukid, mis on võimelised hääle kiirusega eriti paindlike kaarte tegemiseks. Vidseli 70 km pikkune ja 30 km laiune tulistamis-ala pakub harjutusteks häid võimalusi, millised Shveitsil omal ei ole.

Juunini kestvate laskeharjutuste peaosa toimub aprilli ja maikuu jooksul, mil on võimalik sooritada ka öölaskmisi. Sel aastaajal on laskmist segavad madalad pilved seal piirkonnas väga haruldased.

Mälestussammas Vene suurspioonile

MOSKVA — N. Liidus, Aserbaidzhaani pealinnas Bakuus, avati mälestussammas N. Liidu spioonile Richard Sorgele, kes oli oma nooruses veetnud mõned aastad Kaukaasias. Richard Sorge oli Teise maailmasõja ajal vene tähtsamaid ja paremaid spioone, kes tegutses Tokios 1933. aastast kuni 1941. aastani. Tema suuremaks teeneks oli informatsiooni hankimine Hitleri rünnakust N. Liidu vastu, millest ta teatas Moskvale. Sorge kukkus lõpuks siiski sisse ja Jaapani võimud mõistsid ta spioneerimise eest surma. Richard Sorge oli isa poolt sakslane ja ema poolt venelane. Ta liitus Saksamaal juba 1919. aastal kommunistliku parteiga. Sai hariduse Saksamaal kuid siirdus 1924. aastal N. Liitu, kus võeti järgmisel aastal vastu N. Liidu kommunistliku partei liikmeks. Ta tegutses venelaste spioonina 1930.—40. aastail Saksamaal ja Jaapanis ning varjas oma tõelist tegevust ajakirjaniku sildi taha.

Begini tigedus ületab igasugused piirid

JERUUSALEMM — Jeruusalemmas poliitilistes ringkondades mainitakse, et peaminister Begin katsub Lääne-Saksamaa kantsleri Helmut Schmidti ründamisega ilmselt teenida sisepoliitilist profiiti ja suurendada oma populaarsust enne 30. juunil toimuvaid parlamendivalimisi. Begin on mitmel korral Schmidti atakeerinud ning tema väljendused Lääne-Saksamaa kantsleri arvel on ületanud igasugused sündsuse piirid. Iisraeli peaminister mainis, et tal puuduvad andmed kantsleri kuulumise kohta natside parteisse, kuid samal ajal on teada, et Schmidt viibis lojaalse Hitleri armee ohvitserina idarindel, kust toimusid suuremad juutide tagakiusamised ja hävitamisoperatsioonid. Begin süüdistab ka Schmidti, et see on unustanud sakslaste süü juutide hävitamisel. Iisraeli peaministri viha sakslaste ja Schmidti vastu purskus esile pärast seda kui Schmidt ühes intervjuus mainis, et palestiinlastel on samuti nagu teistel rahvastel õigus enesemääramisele ning Kesk-Idas on ka teisi pommiviskajaid peale palestiinlaste.

Eestlaste protest Jäästaadionil

STOKHOLM (EPL) — Jäähokimängu ajal, kui mängisid N. Liit ja Soome, toimus eestlaste protest Jäästaadionil Stokholmis. Umbes kümmekond eesti noort lehvitasid kahte suurt eesti lippu kogu mängu ajal.

— Vaheaegadel tulid rootslased ja soomlased neile juurde ja küsisid, mis lipp see on, jutustab üks kohalolija.

— Pärast mängu lõppu riputasid eesti noored kaks lippu väljaminekuavause juurde nii, et venelased pidid kummardama, et alt läbi pääseda.

— Ma nägin, kuidas mitmed venelased väga vihaselt reageerisid eesti lippudele. Üks mees„ kes istus läheduses, läks näost vihast punaseks.

Ühel protesteerijal oli seljas ka Esto-särk.

Mehhiko president toetab marksiste

MEXICO CITY — Nikaraaguas võimul oleva marksistliku jõugu juht Daniel Ortega Savedra viibis ametlikul külaskäigul Mehhikos, kus sealne president Jose Lopez Portillo ta pidulikult vastu võttis. Mõlemad poliitikud pühendasid suurema osa oma deklaratsioonidest Ühendriikide atakeerimisele, kelle poliitika Salvadoris ja Nikaraaguas nähtavasti Mehhiko ega Nikaraagua juhtidele ei meeldi. Nikaraagua marksistid on eriti kibestunud, et Ühendriikide valitsus katkestas 70 miljoni dollarilise abistamisprogrammi Nikaraaguale, kuna sealsed marksistid annavad Salvadori pahempoolsetele igakülgset abi valitsuse kukutamiseks ja kommunistliku rezhiimi ametisse seadmiseks.

wintario

7. mail toimunud loterii loosimisel langesid 100.000-dollarilised peavõidud pileteile nr. 454774. $25.000 võitsid nr-d 077537, 482698, 152763 ja 922912. $1000 — 60114, $100 — 9694, $10 — 528 ja tasuta piletiraamatu numbrid 28.

Sündmuste kalender

● Laupäeval, 30. mail kell 3 p.l. „Ehatare" pidulik nurgakivi panemine 40 Old Kingston Rd., Scarboros.

● Reedel, 12. ja laupäeval, 13. juunil St. Lawrence Centre'is Kalev Estienne võimlejate pantomiim „Rõõm liikumises". Algus kell 8 ö.

● Neljapäeval., 18., reedel, 19., laupäeval, 20. ja pühapäeval, 21. juunil Eesti Majas Tallinna Festival. Neljapäeva õhtul Miss Tallinna valimine.

Velle Veste

Kilde ajaloo tuhast (1)

Juhtivamaid ajaloolasi 19-dal sajandil, prof. Ranke, eessõnas oma teosele „Ladina ja germaani rahvaste ajalood 1494—1535" ütles, et ajaloo-kirjutamise ülesanne on olla kohtumõistjaks mineviku üle ning anda instruktsioone tulevaste aegade kasuks . . . Ilustikõlavad sõnad, kuid mis pea alati osutuvad väärtusetuks! Põhjus: Olla kohtumõistmiseks absoluutselt objektiivne, on samahästi kui võimatu ning õpetuse võtmine mineviku vigadest näib inimlikult lootusetu.

Kuid kergem on ajaloo-sündmustest kirjutades järgneda Ranke nõuandele selles, mis ta ütleb jatkates: „Anda edasi seda, mis oli ja nagu see oli!"

Ajaloo tuhas sorides me leiame tihtilugu kõige huvitavamaid ja paljuütlevamaid kilde biograafilistes teostes, kui need baseeruvad soliidselt autentsetele andmetele, nagu päevikutele, erakirjadele, isiklikele intervjuudele, arhiivdokumentidele ja elavatele mälestustele.

Üks sellistest raamatutest on kahtlemata ameerika autori John Toland'i kapitaal-teos „Adolf Hitler" (Esimene trükk ilmus 1977) kus on kasutatud juba ainuüksi intervjuudest saadud andmeid 250 isikult,

kes kõik teda (Hitleri) tundsid, temaga kokkupuutusid, temaga ühel või teisel viisil koostöös olid, asju ja sündmusi, mis ühenduses temaga, nägid ja kuulsid — ning mis veel oluline — isikuilt, kes suures enamuses veel praegu elavad!

Nopiksin sellest raamatust välja (essentselt refereerituna) selles (ja võimaluse korral veel vast mõnes edaspidises) vestes, mõned üksikud sellised episoodid ja detailid, mis teatud isikuid, sündmusi või olukordi näitavad pespektiivis, mis (minu arvates) pole veel senini leidnud avaldamist eesti lugejaskonnale, kuid mis ometi „kildudena ajaloo tuhast" aitavad täiendada meie pilti ajastust ja isikuist, mida ja keda me veel küllalt mäletame.

MUSSOLINI HITLERIST, SAKSLASTEST JA NATSISMIST (Juulis, 1934)

Varsti pärast võimuletulekut (1933) hakkas Hitler plaanitsema „Suur-Saksamaa" loomist. Esijoones oli tal südamel ta oma sünnimaa ühendamise ettevalmistamine „Vaterland'iga".

Juulis 1934 toimus Viinis austria „natside" võimuhaaramiskatse, mille kestel surmati kantsler Dollfuss, kelle rezhiimil olid soojad vahekorrad Itaaliaga,

ning kellele fashistlik diktaator („Il Duce") oli nagu isalikuks patrooniks. Dollfussi surmast kuuldes, sõitis Mussolini isiklikult Viini, et Austriale kaastunnet avaldada ja kinnitada Itaalia valmisolekut võitlemiseks Austria iseseisvuse säilitamise eest. Kokkusaamisel Austria asekantsler Ernst Rüdiger von Starhemberg'iga oli Duce asetleidnud sündmustest masendatud ja emotsionaalsusest ja vihast otse lõhkemas, kui ta ütles mässukatset ning kantsleri tapmist kommenteerides:

„See tähendaks euroopaliku tsivilisatsiooni lõppu, kui see mõrvarite ja röövikute maa (Saksa) peaks vallutama Euroopa!" Süüdistades Hitlerit niiditõmbamises ja mässu õhutamises, süttis Mussolini iseoma sõnadest üha rohkem põlema, nii, et (von Starhembergi mälestuste järele) ta suured, tumedad silmad „pöörlesid ringi" kui härjal, täis põlgust ja viha.

„Hitler on Dollfussi tõeline mõrvar! Hitler on süüdi ja vastutav selle kõige eest!" hüüdis ta edasitagasi sammudes. Ta tembeldas saksa „Führeri" „seksuaalselt hirmuäratavaks degeneraadiks", „hädaohtlikuks hulluks", ning nimetas natsismi „vanade, ürgmetsas elavate germaani-suguharude revolutsiooniks", ladinliku tsivilisatsiooni vastu.

Saksa rahvussotsialismi ei saavat võrrelda fashismiga!

„Tõsi, mõningaid ühiseid jooni on olemas . . . Kuid fashism juurdub itaalia rahva suurtest kultuurilistest traditsioonidest. Fashism tunnustab indiviidi õigusi; tunnustab usu ja perekonna väärtust ning tähtsust . . ." Saksamaal selle vastu valitsevat rezhiim, mis olevat lihtsalt „metsik barbaarsus", mis ei luba mingeid individuaal-õigusi. Sealse süsteemi juht olevat piiramatu isand rahva elu ja surma üle! . . .

Pöörates jutu 30-nda juuni (1934) „puhastus-aktsiooni" verisele ööle Saksamaal, kus Hitleri nõusolekul ja Göringi ja Himmleri plaanitsusel mõrvati „vastastena" ligi 200 süütut kaas-parteilast, ilma igasuguse kohtuta (peamisel SA-lased) ning ilma sõrme tõstmata protestiks, ei president Hindenburgi ega armee juhtide poolt, märkis Mussolini põlastades:

„Ainult nood primitiivsed sakslased on võimelised sellisteks ebainimsusteks!"

Itaalia diktaatori põlgus Hitleri ja Saksamaa vastu oli siis nii suur, et Viinist naasides ta hakkas oma sappi väljendama isegi avalikes kõnedes.

Nii ühel mälestuspäeva paraadil, seistes püsti tanki katusel, üks käsi teatraalselt puusal, teine sirutatud põhja poole näidates, hüüdis „Duce" pateetiliselt:

„30 sajandit ajalugu lasevad meid uhkust tundes suurima ülelolekutundega vaadelda teatud ideedele ja doktriinidele, mida õpetatakse sealpool Alpe (mägesid), ühe rahvatõu poolt, kes olid primitiivsed ja kirjaoskamatud päevil, mil' Roomas õitsesid nimed nagu Caesar, Virgilius, Augustus . . ."

Sellejuures Mussolini peegel-läikivad säärikud ning fashistliku miilitsa juhi musta vormi kuld-kard ning Rooma kotka laialisirutatud tiivad, kõrge mütsi „kokardina", särasid päikeses . . .

Kuidas võis ta aimata oma ja oma tookord põlatud imiteerija saatust 11 aastat hiljem?! . . .

Saksa lehed Jüri Kukest

Vabadusvõitleja Jüri Kuke surma puhul nõukogude vangistuses on Lääne-Saksamaa ajalehed avaldanud kirjutusi. „Landeszeitung für die Lüneburger Heide" 3. 4. avaldab artikli Erik Thomsoni sulest „Inimõiguslase surm". Artikli lõpus küsitakse:

„Kas Madriidi konverents nimetab selle kartmatu väikese maa õiguse ja vabaduse eest võitleja vangimõistmist roimaks inimsuse vastu?"

Erik Thomsoni sulest on ka ajaleht „Cellesche Zeitung" 2. 4. ilmunud artikkel „Jüri Kukk surnud":

„Protsessid inimõiguste eest võitlejate vastu on nõudnud oma esimese ohvri. Jüri Kukk pidi elu ga maksma oma panuse eest oma rahva heaks ja nõukogude võimu vastu."

Nalja

Otto on jälle pahane, et peab *köögis hakkama nõusid pesema.* Naine küsib seepeale:

„Kui sulle nõudepesemine ei meeldi, miks sa siis ülse abiellusid?"

☆

„Kas teate, mis vahe on targa ja rumala inimese vahel?"

„Tean. Tark teab seda vahet, aga loll muudkui küsib pidevalt teiste käest, et need talle selle selgeks teeks.

★

Kirjanik sisse kolides uuele majaperenaisele:

„Ma olen kirjanik, aga ma kasutan pseudonüümi."

„Olgu peale, aga sellegipärast peate oma käpad minu tütrest eemal hoidma."